

Адыгэ Республикэм и Лышхъуэ ТхьакIушынэ Аслъан Адыгеим ыкIи Пшызэ шьолъыр ащыпсэурэ быслъымэнхэм я ДиндэлэжыпIэ и Совет хэтхэу ХьутIыжъ Аслъан, Хьатыу КIышмай, Шхьэлэхъо Батмыз, джащ фэдэу муфтиим иупчIэжыгъухэу Зэфэс Владиславрэ ЦыкIушъэ Аслъанрэ мы мафэхэм алукагъ.

Сурэтыр А. Гусевым тырихыгъ.

Зэфэсым зыфагъэхъазыры

ЗэукIэгъум хэлэжыгъэх АР-м и Премьер-министрэу КъумпIыл Мурат, республикэм лъэпкIэ ИофхэмкIэ, IэклIыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкIэжыгъухэм адырIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жьугъэм иамалхэмкIэ и Комитет итхьаматэу Шхьэлэхъо Аскэр, АР-м и Лышхъуэрэ министрэхэм я Кабинетрэ я Администрацие ипащэ игуадзэу МэщIэкIэ Хьамед.

Динымрэ къытIэкIэхъухэрэ лэужхэм япIун-гъэсэныгъэрэ япхыгъэ Иофыгъохэм зэукIэгъум хэлэжыа-

гъэхэр атегушылагъэх. Анахъ мэхъанэшхо зиIэу къагъэнэфэгъэ лъэныкъохэм ащыц Адыгеим ыкIи Пшызэ шьолъыр ащыпсэурэ быслъымэнхэм я Зэфэсэу илъэсэу тызыхэтым, шэкIогъум и 24-м зэхашцIэтым изыфэгъэхъазыры.

ЗэхашцIэ ИофыгъохэмкIэ IэпыIэгъу къафэхъухэрэ республикэм ипащэхэм зерафэразэр къылуагъ муфтиим ихэдзынкIэ зэхашцIэ комитетым итхьаматэу агъэнэфэгъэ ХьутIыжъ Аслъан. Адыгеим ыкIи Пшызэ шьолъыр ащыпсэурэ быслъымэнхэм

ямуфтий хьунэу Зэфэс Владислав икандидатурэ къызэрагъэлъэгъуагъэм ХьутIыжъ Аслъан щигъэгъозагъэх.

Республикэм ипащэхэмрэ дин конфессиехэмрэ сыдигъуи зэгурылохэу, зыкIыныгъэ азыфагъу илъэу зэрэздэлэжыгъэхэр, тапэки арэушгъэу зэрэщытыштым ицыхъэ зэрэтелъыр ТхьакIушынэ Аслъан ипсалтэ къыщыхигъэщыгъ.

Адыгэ Республикэм и Лышхъуэ ипресс-къулыкъу

Владимир Путиным рэзэныгъэ тхыль ТхьакIушынэ Аслъан къыфигъэхъыгъ

Урысые Федерацием и Президентэу Владимир Путиным Адыгэ Республикэм и Лышхъуэ ТхьакIушынэ Аслъан ыцIэкIэ рэзэныгъэ тхыль къыгъэхъыгъ Урысые Федерацием и Президент ихэдзын епхыгъэ Иофхьабзэхэм чанэу зэрахэлэжыгъэм фэшI.

Шьугу къэтэгъэкIыжы: къэралыгъом иапшъэрэ IэнатIэ зыгъэцIэкIэштым ихэдзынэу шылагъэхэм къызэрагъэлъэгъуагъэмкIэ, Владимир Путиным Адыгеим макъэу шыфатыгъэр процент 64,07-рэ мэхъу. Адыгеим хэдзынхэмкIэ и Гупчэ комиссие хукуьоныгъэ гори ашыгъэу ыгъэунэфыгъэп, хэдзакIохэм япроцент 64,3-рэ хэдзынхэм ахэлэжыгъ.

Адыгэ Республикэм и Лышхъуэ ипресс-къулыкъу

Чъэпыогъум и 21-р — гъогу хъызмэтым иIoфышIэхэм я Маф

Адыгэ Республикэм игъогу хъызмэт иIoфышIэхэу ыкIи иветеранхэу лытэныгъэ зыфэтшIыхэрэр!

Шъуисэнэхъат епхыгъэ мэфэкIым фэшI тышгъуфэгъушIо!

Адыгеим ихэхъоныгъэкIэ гъогушыным фэгъэзэгъэ лъэныкъом мэхъанэу иIэм уасэ фэшIыгъуай. Инфраструктурэм изы Iахъышхоу цыт гъогухэм обществэм ищылэныгъэ зэрахъокIы, культурэ, гъэсэныгъэ, зэлъылэсыкIэ амалхэм зарагъэушъомбгъу, хьылъэхэмрэ цIыфхэмрэ язеицэн нахъ агъэпсынкIэ, промышленностым, мэкъу-мэщым, зеклоным, сатIуым, социальнэ лъэныкъом хэхъоныгъэ ягъэшыгъэным, инвестиционнэ проектхэм ягъэцIэи афэлорышIэх. Тыгъогухэм языхт, водител, къырацIэкIырэ цIыфхэм, лъэсрыкIо мин пчъагъэмэ ящынэгъончъагъэ зыфэдэщытIыр шьо Иоф зэрэишъушIэрэм, Iэпэлэсэныгъэу, пшъэдэклIыжъэу шьухэлъым бэкIэ ялътыгъэщт.

Транспорт Иофхэр нахъышIоу зэхэцэгъэнхэмкIэ Адыгэ Республикэм непэ ищылэгъэ амалхэр зэкIэ цызэрахъэх: автомобиль гъогужъхэр агъэкIэжыых, клэхэр агъэпсых, уахътэм диштэрэ лъэмы-

джыкIэхэр ашIых, зэпхыгъэхэ предприятияхэр мылькукIэ нахъ зэтырагъэпсыхъэх.

Зеклоным зегъэушъомбгъуэгъэным пае джырэ транспорт инфраструктурэм изэхэцэн тегъэпсыхъэгъэ пшъэрылхэр Адыгеим игъогушIэхэм апащхъэ итых.

Шъуилоф хэшIыкI ин зэрэфышъуиIэм, опытышхо зэрэишъуиIэлым, шьыкIахэр, оборудование пэрытхэр гъэхъагъэ хэлэу зэрэжыгъэгъэфэдэхэрэм яшIуагъэкIэ гухэлэу шъуиIэхэр зэкIэ къызэрэжыгъэхъушIэхэм, республикэм хэхъоныгъэ псын-кIэу егъэшыгъэным тапэки шъуилахъышIу хэшIушIыхъан зэрэишъуиIэным тицыхъэ телъ.

Мы мэфэкI мафэм тыгу къыддэлэу тышгъуфэлъаIo псауныгъэ пытэ, насып, цыIэкIэ-псэукIэ дэгъу шъуиIэнэу, Адыгэ Республикэми, зэдыти Хэгъэгушхоу Урысые Федерациеми апае шъуиIoфшIэн мыпсынIэ тапэки теклоныгъахэр цышъуишIыхъу!

Адыгэ Республикэм и Лышхъуэ ТХЪАКIУШЫНЭ Аслъан

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэ игуадзэу ИЦЭ Мухъамэд

Адыгэ Республикэм и Лышхъуэ А.К. ТхьакIушынэм фэкIo

Лытэныгъэ зыфэсшIырэ Аслъан Кытэ ыкIор!

Автономнэ мысатыу организациеу «Шъачэ-2014-рэ» зыфIорэм игъэцIэкIэIo комитет» ыцIэкIэ тхьашъуегъэпсэу Ори, Адыгэ Республикэм и Правительствэи шьосэIo я XXX-рэ Олимпиадэм илъэхъан проектэу «Russia. Sochi. Park» зыфIолоу 2012-рэ илъэсым шышъхъэIум и 4-м къыцегъэжыгъэу и 7-м нэс Лондон цагъэцIэIагъэм икультурнэ проект изэхэцэн шъузэрэ-хэлэжыгъэм пае.

ЛъэпкIэ ордэмырэ къашъомрэкIэ Къэралыгъо ансамблэу «Исламыем» хэтхэм ишъафэу сызэрафэразэр ясIo сIологъуагъ. Артистхэм къа-логъэ ордэхэмрэ къашIыгъэ къашъохэмрэ Великобританием икIэлэ шъхъаIэ цыпсэухэрэмрэ ихъакIэхэмрэ лъэшэу агу зэрэрихыгъэм нэмыкIэу, Олимпиадэм хэлэжыгъэу урысые спортсменхэм агу къаIэтыгъ.

Ащ фэдэ дунэе Иофхьабзэхэм язэхэцэнIэ тапэки тызэрэздэлэжыгъэным тицыхъэ телъ.

Лытэныгъэ къыпфэзышIэу, автономнэ мысатыу организациеу «Шъачэ-2014-рэ» игъэцIэкIэIo комитет» ипрезидентэу Д.Н. ЧЕРНЫШЕНКО

Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкIэ и Гупчэ комиссие иунашъу

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и депутат ихэдзын тедзэу 2012-рэ илъэсым чъэпыогъум и 14-м щылагъэм ТэхьутэмькIэе районымкIэ зы мандат зиIэ хэдзыпIэ коеу N 25-мкIэ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и депутатэу хадзыгъэр тхыгъэным ехьыллагъ.

Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и депутатэхэм яхэдзын ехьыллагъ» зыфиIорэм ия 85-рэ статья ия 4-рэ Iахь, Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкIэ и Гупчэ комиссие 2012-рэ илъэсым чъэпыогъум и 16-м ыштэгъэ унашъоу N 15/67-6-р зытетэу «Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и депутат ихэдзын тедзэу 2012-рэ илъэсым чъэпыогъум и 14-м щылагъэм епхыгъэу ТэхьутэмькIэе районымкIэ зы мандат зиIэ хэдзыпIэ коеу N 25-мкIэ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и депутат ихэдзын икIэууххэм ягъэунэфын ехьыллагъ» зыфиIорэм адиштэу Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкIэ и Гупчэ комиссие унашъо ешIы:

1. ТэхьутэмькIэе районымкIэ зы мандат зиIэ

хэдзыпIэ коеу N 25-мкIэ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и депутатэу хадзыгъэ Бастэ Хысэ Джанхот ыкIор тхыгъэнэу.

2. Зэрэхадзыгъэр къэзыушыхатыр тхылыр Бастэ Хысэ Джанхот ыкIом етыгъэнэу.

3. Мы унашъор гъэзетхэу «Советскэ Адыгеим», «Адыгэ макъэм» къащыхэутыгъэнэу ыкIи Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкIэ и Гупчэ комиссие иофициальнэ сайт игъэхъэгъэнэу.

Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкIэ и Гупчэ комиссие и Тхьаматэу Н.А. СЭМЭГУ

Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкIэ и Гупчэ комиссие и секретарэу Ф.З. ХЪЭЦIАЦI

къ. Мыекъуапэ,
чъэпыогъум и 18, 2012-рэ илъэс
N 16/68-6

ХЭДЗЫНХЭМ КЪАГЪЭЛЪЭГЪУАГЪЭХЭР

Цыхъэ зыфашIыгъэхэр къыхахыгъэх

БлэкIыгъэ тхьаумафэм, чъэпыогъум и 14-м, Урысыем ичIыпIэ зэфэшхьафхэм афэдэу Адыгэ Республикэми чIыпIэ хэдзынхэр щыкIуагъэх. ТэхьутэмькIэе, Кошхьэблэ, Джэджэ, Шэуджэн, Мыекъопэ, Теуцожь районхэм якъоджэ псэупIэхэм янароднэ депутатхэр ыкIи псэупIэхэм яIэшхьэтетхэр хадзыгъэх. КъызэрэтшIошIырэмкIэ, анахь шхьалэу щытыгъэх ТэхьутэмькIэе районымкIэ зы мандат зиIэ хэдзыпIэ коеу N 24-мкIэ Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и депутат ихэдзын тедзэхэр, муниципальнэ образованиеу «Кошхьэблэ районим» ипашэ ихэдзынхэр ыкIи ТэхьутэмькIэе районымкIэ муниципальнэ гъэпсыкIэ зиIэ «Яблоновскэ къэлэ псэупIэм», Инэм къэлэ псэупIэм ыкIи Мыекъопэ районымкIэ Тульскэ къэлэ псэупIэм япашэхэм яхэдзынхэр зэрэщылагъэхэр. Тигъэзет къызэрэщыхэтыгъэу, АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм и депутатэу Бастэ Хысэ Джанхот ыкIор хадзыгъэ, Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкIэ и Гупчэ комиссие чъэпыогъум и 18-м иIэгъэ зэхэсыгъом ар депутатэу зэрэхадзыгъэр щатхыгъэ ыкIи зэрэхадзыгъэр къэзыушыхатырэ удостоверение ратыжыгъэ.

Кошхьэблэ районим ипашэ ИэнатIэ къыдэхыгъэным ежъежырэу зыкъэзыгъэлъэгъогъэ кандидатитIу щызэнэкIокъугъэх, теклоныгъэр къыдихыгъэ хэдзкIо нэгырэ 7164-м, зэкIэ хэдзынхэм ахэлэжъагъэхэм япроцент 59,07-рэ, амакъэхэр зыфатыгъэхэ Хьамырзэ Заур Аскэрбий ыкIом. Джащ фэдэу мы районим и Блащэпсынэ, Вольненскэ, Дмитриевскэ, ЕджэркIэе, Игнатевскэ, Кошхьэблэ, Майскэ, Натырбые, Фэдз къоджэ псэупIэхэм янароднэ депутатхэр ыкIи къоджэ псэупIэхэм яIэшхьэтетхэр хадзыгъэх.

ТэхьутэмькIэе районим щыкIогъэ хэдзынхэм нахьыбэу тынаIэ атетгъэ тшIоигъу. Сыда пIомэ къоджэ псэупIэхэм ямызакъоу, мы районим хэбэрэ къэлэ псэупIитIум: Яблоновскэ ыкIи Инэм янароднэ депутатхэр ыкIи псэупIэхэм яIэшхьэтет ИэнатIэхэр къыдэзыхыштхэр зэнэкIокъугъэх. КIэууххэм къызэрагъэлъэгъуагъэмкIэ, Яблоновскэ къэлэ псэупIэм иIэшхьэтетэу хадзыгъэ Iэтэжыхьэ Заурдин Джэбраил ыкIор, партиёу «Единэ Россием» къыгъэлъэгъуагъэр, ыпIэкIэ Адыгэ Республикэм муниципальнэ образованиехэм Iоф адэшIэгъэнымкIэ икомитет итхьамэтагъэр. Инэм къэлэ

псэупIэм иIэшхьэтет ИэнатIэ-кIэ зэнэкIокъугъэ нэгырищым азыфагу теклоныгъэр къыщыдихыгъэ партиёу «Единэ Россием» кандидатэу къыгъэлъэгъогъэ ХьоткIо Хьызыр Нурбий ыкIом. Хэдзынхэм ахэлэжъагъэхэм япроцент 67,07-м е нэгырэ 2796-м амакъэхэр ащ фатгъэх. Джащ фэдэу мы районымкIэ Афыспыпэ, Козэт, ТэхьутэмькIэе, Щынджые къоджэ псэупIэхэм янароднэ депутатхэр ыкIи къоджэ псэупIэхэм яIэшхьэтетхэр цыфхэм хадзыгъэх.

Теуцожь районымкIэ Джэджэблэ къоджэ псэупIэ закIор ары хэдзынхэр зыщыкIуагъэхэр. ХэдзыпIэхэм къаIолла-гъэхэм амакъэхэр афатыгъэх къоджэ псэупIэм инароднэ депутатынымкIэ кандидатхэу ыкIи къоджэ псэупIэм иIэшхьэтет ИэнатIэ-кIэ кандидатхэу къагъэлъэгъуагъэхэм.

Джэджэ районымкIэ псэупIиш, Шэуджэн районымкIэ псэупIиш, Мыекъопэ районымкIэ псэупIиш, Тульскэ къэлэ псэупIэм янароднэ депутатхэр ыкIи псэупIэхэм яIэшхьэтетхэр хадзыгъэх.

Адыгэ РеспубликэмкIэ зыцIэ къетIогъэ псэупIэ пстэуми хэдзынхэр ащылагъэхэу алгытагъ, чIыпIэ депутатхэри, илъэс зэкIэлыкIокъэм псэупIэхэм ягъэцIэ ИэнатIэ зезыхьащт цыфхэри хадзыгъэх.

СЭХЬУТЭ Нурбий.

Иаужырэ гъогу агъэкIотэжыгъэ

Адыгеим и ветеранхэм я Совет итхьаматэу Генрих Барташук иаужырэ гъогу зыгъэкIотэжыгъэхэм республикэм ипашэхэр ахэтыгъэх. Бэрэ хылыгъэу зэсымэджэ нэуж, ыныбжэ илъэс 74-м итэу зыщыIэныгъэ зыхьожыгъэ полковником игупсэхэмрэ иIахьылхэмрэ афэтхьаусыхагъ Адыгеим и Лышхьэу ТхьакIушынэ Аслъан.

— Барташук Генрих Владимир ыкIор цыф дэгъоу, ныбджэгъу цыхьэшIэгъоу, IэпIэсэныгъэшхо зыхэлэ офицерэу щытыгъэ. Урысыемрэ Адыгеимрэ акъо шлагъо егъаши тыгу шIу-кIэ илышт, — къылуагъ ТхьакIушынэ Аслъан.

Граждан заоу Анголэ щыкIуагъэм Генрих Барташук мэзи 7-рэ мэфэ 14-рэ хэлэжыгъэ, Жъогъо Плъыжыым иорденрэ апшъэрнэ медальрэ

ащ къышфыагъэшхошагъэх. Дзэм гъэхьагъэ хэлъэу къулыкIур зэрэщыхыгъэм пае орденэу «Хэгъэгум къулыкIу зэрэфыхыгъэм пае» зыфиIоу ящэнэрэ степень зиIэр къыратыгъэ.

1990-рэ илъэсым къышгъэжыагъэу Генрих Барташук Адыгеим заомкIэ ыкIи дзэ къулыкIу-мкIэ и ветеранхэм якомитет ипэшагъэ, республикэм и ветеранхэм я Совет итхьаматэ игуадзэу щытыгъэ. 2007-рэ илъэсым къышгъэжыагъэу Адыгеим и ветеранхэм я Совет пэшэныгъэ дызэрехьагъэ. Обществэннэ IофшIэным чанэу зэрэхэлажыкIэр пае 2007-рэ илъэсым Адыгеим и Iэшхьэтетхэм Генрих Барташук медалэу «Адыгеим и Щытхьузехь» зыфиIорэр къыфагъэшхошагъэ.

Адыгэ Республикэм и Лышхьэ ипресс-къулыкIу

Депутатхэм апай

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и япшIыкIубгъонэрэ зэхэсыгъо 2012-рэ илъэсым чъэпыогъум и 24-м щыIэшт.

Зэхэсыгъом зышхэпIэштхэм мы къыкIэлъыкIорэ Iофыгъохэр ахагъэхьагъэх: законопроектхэу «Адыгэ Республикэм и Законэу» «Жъэгъэузым земыгъэушхомбгъуэным ехьыллагъ» зыфиIорэм ия 8-рэ статья зэхьокIыныгъэхэр фэшIыгъэнхэм фэгъэхьыгъэ», «ЫпIкIэ зыхэмьлэ юридическэ IэпыIэгъу аратынымкIэ цыфхэм фитыныгъэу яIэр къыдэлытэгъэным ехьыллагъ» зыфиIохэрэм ятIонэрэу ахэпIэгъэныр; законопроектхэу «Транспортхэр уцупIэ гъэнэфагъэм зэрэащэхэр, зэралыгъыхэрэ, ахэр зэрэащэхэм, зэралыгъыгъэхэм, зэралэагъэхьа-жыгъэхэм хьарджэу апIу-хьагъэр зэрэтырэ шIыкIэм ехьыллагъ», «Унэм изытет фэгъэхьыгъэ муниципальнэ упIэгъэ-кIунхэр зэхашхэ зыхьукIэ, муниципальнэ унэм изытет гъу-нэ лызыфырэ къулыкIу-хэр Адыгэ Республикэм икIэралыгъо хабзэ иуполномоченнэ гъэцкIэ-кIо къулыкIу-хэр унэм изытеткIэ регион упIэгъэ-кIунхэр зэхэзышхэрэм зэрэдэлэжыкIэрэ шIыкIэм ехьыллагъ» зыфиIо-

хэрэм, «Адыгэ Республикэм и Законэу «2012-рэ илъэсымкIэ ыкIи 2013-рэ, 2014-рэ илъэсхэм ячэзыу пIалъэ-кIэ Адыгэ Республикэм иресубликэ бюджет ехьыллагъ» зыфиIорэм зэхьокIыныгъэхэр фэшIыгъэнхэм фэгъэхьыгъэ», «Административнэ хэбзэу-кIоныгъэхэм яхьыллагъ», «Лъэшэу къагъэгъу-нэрэ чIыопс чIыпIэхэр Адыгэ Республикэм щызэхэщэгъэнхэмкIэ ыкIи къышхьахьумэ-гъэнхэмкIэ Адыгэ Республикэм икIэралыгъо хабзэ икъулыкIу-хэр афагъэнэ-фэгъэ Iофыгъохэр гъэцкIэгъэнхэм ехьыллагъ», «Адыгэ Республикэм щыпсэурэ цыф куп зау-лэмэ социальнэ IэпыIэгъу ягъэгъо-тыгъэным ехьыллагъ», «Чыгум епхыгъэ зэфышхьыгъэхэр гъэтэрэзыгъэнхэм ехьыллагъ», «Унагъор, ныхэр, тыхэр, кIэлэ-цыкIу-хэр къэухьымэгъэнхэм яхьыллагъ», «Културэм ехьыллагъ» зыфиIохэрэм апэрэу ахэпIэгъэныр ыкIи нэмыкI Iофыгъохэр.

Жуковскэм иурам тет унэу N 22-м хэт Залышхоу зэхэсыгъохэр зыщызэхашхэрэм сыхьатыр 11.00-м ащ иIофшIэн щыригъэжыкIэ.

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэ игуадзэу IЭЦЭ Мухьамэд

ШIУШIЭ IЭПЫIЭГЪУ

АхьщэкIэ адеIагъэх

Зэлухыгъэ Iахьзэхэлэ обществэу «Темыр Кавказым изыгъэпсэфыпIэхэр» зыфиIорэм иIофышIэхэм Дагъы-стан Республикэм псыкIу-ным зыбылым, зимылыкIу, зиунэхэр ыгъэфыкIуагъэхэм IэпыIэгъу арагъэгъотынэу зэдаштагъэ.

— Тигъунэгъухэр гумэкIыгъо зышхьафэгъэхэ уахьтэм псым къыздихыгъэ тхьамы-кIагъохэм ядэгъэзыжыкIын тыхь-мылажэмэ къемыкIоу тIы-

тагъэ. Дербент щыпсэурэ уна-гъохэм афэдгъэхьырэ ахь-щэм ишIуагъэ якIышт, яунэ-хэр зыпкIэ рагъэуцожыкIынхэм пIуагъэхьащт, — еIо общест-

вэм ипашэу Билалов Ахьмэд.

Псым хэкIодагъэхэм апае зэрафэтхьаусыхэхэрэ, ягумэ-кIэ зэрадагъышхэр зэлухыгъэ Iахь-зэхэлэ обществэм ипресс-къу-лыкIу къытыгъэ. Шъугу къэд-гъэкIыжыкIын чъэпыогъум и 10-м къушхьэм къехыгъэ псымрэ ошхьышхоу къешхы-гъэмрэ зэхэхьахи къалэу Дер-бент псыр къызэрэ-кIэо-гъагъэр. Ар унэ 500-мэ акIэхьагъ, псым нэгыри 6 ытхьэла-гъэ. Нэгы-рэ 1200-мэ псыр анэсыгъэ, ахэм сабий 280-рэ ахэт.

ИЖЪЭХЪО Къаншъобий:

— Сэ сызэрыщыгуа-
зэмкIэ, ДАХ-м итхьаматэ
узэхъум, Дунэе Адыгэ
Хасэр илъэсищым къы-
клоцI Иофэу зыдэлэ-
жъэштхэр жъугъэнэф-
гагъэх. Ахэм ащыщэу
сыда жъугъэцэкIагъэр е
шъузылгымылэсыгъэу
къэнагъэр?

— Тигухэлъхэм янахыбэр
къыддэхъугъэу сфэмылошты,
тфызэшлокыгъэхэм ащыщхэм
сакъышчыуцун. Апэ зигугъу
къэшлыгъэн фаер мы аужырэ
илъэс 20-м къыклоцI тилъэп-
къэгъухъу хэкужыым къэко-
щыжыгъэхэм япчъагъэ мини
2,5-м зэрэнэсыгъэр ары. Сири-
ем къыкIыжыгъэхъу Налщык
щылэхэм япчъагъэ 400 фэдиз
мэхъу, нэбгырэ 200-мэ Адыгэ
РеспубликэмкIэ загъэзагъ.

Адыгабзэм зегъэужыжы-
гъэным, ныдэлъфыбзэр алэ-
кIэ

«Мэхъанэшхо илэу джыри зы лъэхъан къыизэтынэкIыгъ»

мызыным атегъэпсыхъагъэу
2009 — 2012-рэ илъэсхэм
ДАХ-м иунэу Налщык дэтым
бзэ шIэныгъэлэжъхэр зыхэлэ-
жъэгъэхэ зэлукIэ заулэ щызэ-
хэтшагъ. Ахэм джыри зэ нафэ
къащыхъугъ адыгабзэм ихъа-
рыфылъэ, адыгэ литература-
бзэр зы шIыжыгъэнхэм шхъэ-
шъорыклоу уакIуалэ зэрэмы-
хъуштыр, а Иофр Iэпдэлэл
тшIынэу зэрэщымытыр.

КъэбарлыгъэIэс зэпхыны-
гъэ зыкI тилэным тишъыпкъэу
тыдэлажъэ. АщкIэ къыхэгъэ-
щыгъэн фае ДАХ-м исайтэу
бзишкIэ узэджен пIэкIыштыр
зэрэзтэдгъэпсыхъагъэр. Тыдэ
щылэ адыги ИнтернеткIэ ны-
дэлъфыбзэм еджэу шыгъэным
ыуж тит. ДАХ-р бэрэ зыкIэлъэ-
лугъэ, зытегушылэгъэ спутник
телевидение кызыфэтэгъфед-
дэ, КъБР-м и Лышгъэхэ иуна-
шъокIэ чIыплэ телевидением-
рэ радиомрэ ИнтернеткIэ къэ-
тыубытыхэ хъугъэ. ДАХ-м хэ-
хъэрэ лъэпкъ общественнэ дви-
жениехэмрэ Адыгэ ШыушIэ
Хасэмрэ къыдагъэкIырэ гъэ-
зетхэм, журналхэм яшIуагъэкIэ
тыди щыпсэурэ адыгэхэр джы
къэбаркIэ зэлэлэсых.

Мэхъанэшхо илэу сэлъытэ

тхылъ къыдэгъэкIынымкIэ
ДАХ-м Иофэу ышIэхэрэм.
2011-рэ илъэсым тхылъэу
«МЧА. 1991 — 2011. Докумен-
ты и материалы» зыфиорэр
къыдэдгъэкIыгъ. Хъоткыо Са-
мир зыдэлэжъэжыгъэ тхылъэу
«История черкесов» зыфиорэр
шIэхэу къыхэтыутышт. «Анто-
логия памятников права на-
родов Кавказа» зыфилоу томи
5 хуэрэ къыдэдгъэкIыгъ. Ащ
фэгъэхыгъэу научнэ конфе-
ренциитIу зэхэтшагъ.

Культурэм ылъэныкъокIэ
Иофтхъэбзэбэ зэрахъагъ: хэхэ-
хэм ящылэныгъэ фэгъэхыгъэ
документальнэ фильмхэр ты-
рахыгъэх, концертхэр, фести-
вальхэр зэхащагъэх. Зэрэфы-
зэшIокIэу ДАХ-р мылыкIуа
ахэм аделагъ, зэхэщэн Иофтхъа-
бзэхэм ахэлэжъагъ.

Адыгэхэр зэрэздэжъыхэ-
рэмрэ нэмыкI лъэпкъхэр къы-
зэрдэжхэрэмрэ гъэунэфыгъэ-
ным тегъэпсыхъагъэу Урысы-
ем шIэныгъэхэмкIэ и Академие
этнологиерэм антропологиерэм
рэкIэ и Институт джэуапэу
къытитыжыгъэр мэхъанэшхо
зилэ Иофэу къыддэхъугъэхэм
ахэсэлъытэ.

Урысыем икъэралыгъо къу-

лыкъушIапIэхэм гъусэныгъэ
адыгитIэ зэрэхъугъэри Дунэе
Адыгэ Хасэм ышIыгъэ лъэбэ-
къушхохэм зэу ащыщ. Джащ
фэдэу 2011-рэ илъэсым хэхэ-
хэми, хэкурысхэми ащыщэу
ДАХ-м илIыкIохэр Урысые
Федерацием и Къэралыгъо
Думэ идепутатхэм аIукIэгъа-
гъэх, УФ-м ФедерациемкIэ и
Совет ыгъэнэфгъэ купым хэ-
тэу ДАХ-м илIыкIохэр Сирием
щылагъэх. КъулыкъушIапIэ зэф-
шъхъафхэм ащыкIогъэ зэлукIэ-
хэм тащытегушылэагъ ДАХ-м
Шъачэ щыклошты Олимпиадэм
фышчытыкIэу фырилэм.

Дунэе Адыгэ Хасэм тилъэп-
къэгъу хэхэсхэмрэ хэкурыс-
хэмрэ азыфагу илэ зэпхыны-
гъэр нахэ пытэ хъуным сы-
дигъуи ыналэ тырегъэты. Гу-
шылэм пае, Тыркуем, Сирием,
Иорданием ащыпсэурэ адыгэ
кIэлэцIыкIухэр, хабзэ зэрэхъу-
гъэу, илъэс къэс гъэмэфэ зы-
гъэпсэфыгъом Налщык къэтэ-
щэх. КIэлэцIыкIухэм ятарихъ,
яныдэлъфыбзэ ашIэнымкIэ мэ-
хъанэшхо зилэ Иофэу ащ се-
плъы. КъБР-м ихъарзынэшхэ-
ми тызэраделажъэрэр къэлогъэн
фаеу сэлъытэ. Илъэс 21-м къы-
клоцI ДАХ-м Иофэу зэшIуихы-

гъэхэр къэзыушыхъагырэ доку-
мент пстэури ащ чIэтлъхъагъэх.

— Къаншъобий, ДАХ-м
итхьаматэ сьд фэдэ шэ-
на хэлъын фаеу плъы-
тэрэр?

— Ащ шэн дэгъубэ хэлъын
фае: бэмэ игулыгъэ алъыIэсын,
уахътэм диштэу, шырыгъэу,
адыгэхэм дунаим чIыплэу ша-
убытырэр дэгъоу къыгурылоу,
адыгабзэм икъэушхумэнрэ ти-
лэпкъэгъухэр Хэкужыым къэ-
щэжыгъэнымрэ гууз-лыуз
афыриIэу шытын фае. Ау
аныхэ шхъаIэр къызыщы-
хъугъэ адыгэ чIыгур псэемы-
блэжъэу шIу ылъэгъоу шыты-
ныр ары.

— Дунэе Адыгэ Хасэм
инеушрэ мафэ зыфэдэ-
щтым сьдэуштыгъэ уха-
плъэра?

— Мэхъанэшхо илэу джыри
зы лъэхъан ДАХ-м къызэри-
нэкIыгъ. Ащ гугъуехыбыи хэ-
лэыгъ, тигухэлэ пстэуми та-
лэыIэсыгъэп, ау къыддэхъу-
гъэри макIэп. Дунэе Адыгэ Ха-
сэм Иофэу зэшIуихырэр зэкIэ
зытегъэпсыхъагъэр лъэпкъым
зегъэужыжыгъэныр ары. Сэ
сызэрэплъырэмкIэ, ДАХ-м
тапэкIэ изэшIокIэхэм ахэхъошты.
Дунаим псынIау зехъожыи,
ащ диштэу ДАХ-ми Иофэу екло-
лэклэклэхэр къыгъотынхэ фае.
Зызыхъожырэ дунаим чIыплэу
щытыубытырэр тшIэжъэу, адрэ
лъэпкъхэм шIоу къадэхъурэ-
ри тфаштэу, тишIуи тымыгъэ-
кIодэу тыпсэун фае. Илъэси-
щэу блэкIыгъэм ДАХ-ми,
адыгэ лъэпкъыи ялофхэр ыпэкIэ
лъыкIотэным пае цIыфыбэ
къыдделагъ. А пстэуми тхъа-
шъугъэпсэу яслонэу сыфэягъ.

Дэгущылагъэр АБЕЙ Анзор.

КъАХ-м ИТХЪАМАТЭ ИГУЩЫ

Пшъэрылъ шхъаI

Лъэпкъыр пстэуми апэу зэ-
къозыгъэуошгъуштыр ныдэлъ-
фыбзэмрэ адыгэ хабзэмрэ ары.
Хымэ къэралхэм ащыпсэурэ
тилъэпкъэгъухэм адыгабзэр дэ-
гъоу ашIэштыгъэмэ, ар щэр-
джэсэу дунаим тетыр зэпы-
зышIэшт лъэмыдж пытэ хъу-
штыгъэ.

Адыгеим, КъБР-м, КъЩР-м

Сирием Иофр щынахышIу.
Адыгэхэр нахэ зэхэугъоагъэу
щыпсэуштыгъэх къалэу Къу-
нейтрэрэ Джолан лъэгапIэ-
хэмрэ. Ау 1967-рэ илъэсым
ахэр а чIыплэхэм къарафыгъ
ыкIи къэралыгъо заулэмэ ахэ-
гощагъэ хъугъэх. Непи мы къэ-
ралыгъом зао къытэджагъ. Ти-
лэпкъэгъухэр джыри тхъамы-

шъуштыр хэкур ары.

Адыгэхэр тари-
хышхо зилэ лъэпкъ,
ашъхэ иIоф зезы-
фэшъуштыгъэу зы чIы-
плэ щыпсэухэрэм та-
щыщэп. Кавказым
лэпкъыбэ щызэблэ-
кIыгъ. Ахэм ащIэ та-
рихыым къыхэнэгъэ
къодый, абзэ агъэ-
кIодыгъэти. Хэку-
жыым исхэми, хэхэсхэми ны-
дэлъфыбзэр ухъумэгъэнымкIэ
щысэ атетхынэу щыт хымэ
къэралхэм ащыпсэурэ ермэл-
хэмрэ чэчэнхэмрэ.

ТапэкIэ псэугъэхэм тфаухъу-
мэгъэ бзэр тэ Iум-пэм тшIымэ
лэпкъыкIодыр къытфэкIошты,
ащ нэдгъэсы хъуштытэп.

Адыгэу хэкум исыр мин 800
фэдиз мэхъу. Бзэр мыкIодыным
пае ар унагъохэм арылгъын,
ыуасэ нахэ къэлэтыгъэн, къэра-
лыгъуабзэу шытын фае. ТхэкIо
цIэрылохэу ШэуджэнцIыкIу
Алый, КIэрэщэ Тембот, Охъу-
тэ Абдулахэ, МэщбэшIэ Ис-
хъакъ, IутIыжэ Борис, нэмыкI-
хэми адыгабзэр щэрыоу зы-
кIагъэфедэшъугъэр ар ятэжъ-
янэжъхэм, нахыжъхэми дэ-
гъоу агъэлорышIэти ары. Непэ
къыткIэхъухъэхэрэм абзэ ны-
кыо. Ар зилажъэр тэры — на-

Бзэм идэхагъэрэ илэшIугъэрэ
зэхэозыгъэшIэрэ Iэмэ-псымэ
лээшэу щыт телевидение
лэпкъым икыоу фэгъэлэжъэ-
гъэн фае. Бзэм илэшIугъэ зэ
зэхапшIэмэ, ар сыдигъуи угу
илъэу упсэушты.

Бзэр гъэкъэбзэгъэным ыуж
ихъэгъэн фае. Сыд фэдиз хы-
мэ гушылэ дгъэфедэрэр ты-
бзэкIэ ахэм ямэхъанэ къызэ-
риплотыкIын щылэу? Гъэзетэу
«Адыгэ псалъэм» бзэм хигъэ-
хъожыгъэ гушылэ 300-м нэс,
шIэныгъэлэжъхэм ар къыт-
фамыдэми. Пшъхъэ уасэ фэ-
мышIыжъмэ, хэта къыпфэ-
зышIыштыр? Тшъхъэ уасэ
фэтшIэу, тиакъыл къыубыты-
рэр тыбзэ фэкIожъэу тыщыт-
мэ, тыкIодыжыштытэп. Укыыз-
хэкIыгъэ лъэпкъыр шIу плъэ-
гъумэ, ныдэлъфыбзэри бгъэ-
кIодыштытэп. Джащ фэдэ тятэжъ-

**Адыгэхэр тарихышхо зилэ лъэпкъ, ашъхэ иIоф
зезыфэшъуштыгъэу зы чIыплэ щыпсэухэрэм тащы-
щэп. Кавказым лъэпкъыбэ щызэблэкIыгъ. Ахэм
ащIэ тарихыым къыхэнэгъэ къодый, абзэ агъэ-
кIодыгъэти. Хэкужыым исхэми, хэхэсхэми ныдэлъ-
фыбзэр ухъумэгъэнымкIэ щысэ атетхынэу щыт
хымэ къэралхэм ащыпсэурэ ермэлхэмрэ чэчэн-
хэмрэ.**

ащыпсэурэ адыгэхэми бзэр ты-
ухъумэнымкIэ къын тыхэт, рес-
публикэу тыщытми. Сыдэу-
штыгъэу хымэ чIыгу исхэм ар
аухъумэштэ? Бзэр ышIэу ахэм
ащыпсэухэрэм япчъагъэ нахэ
макIэ мэхъу зэпыт.

Иорданиер къапштэмэ, бзэр
зышIэу ащ исыр проценти
10 — 15 фэдиз. Тыркуем шы-
псэухэрэми яIоф нахэ дэгъоп.
Мыщ адыгэ миллиони 7-м нэ-
сэу ис. Ау яныдэлъфыбзэ зы-
шIэу ахэтыр макIэ — зы мил-
лион хъун-мышъун.

кIэгъо чIыплэ ифагъэх. Евро-
пэмрэ Америкэмрэ бзэр зэра-
гъэшIэн-эрамыгъэшIэныр ежъ
яунэгъо Иоф, къэралыгъор ащкIэ
къанэсырэлп.

Тарихыым къызэригъэлъа-
гъорэмкIэ, щэрджэс мамлюк-
хэм илъэси 135-рэ тетыгъор
щалыгъыгъ Мысырми, Судан-
ми, Ливиеми. Къарыушхорэ
мылыкIурэ зилэгъэ адыгэхэм
ныдэлъфыбзэр аухъумэшъу-
гъэп, сыда пIомэ хымэ чIыгу
хэхэсым щыфызэшIокIырэр
макIэ. Бзэр зыщыуухъумэ-

**Тшъхъэ уасэ фэтшIэу, тиакъыл къыубытырэр ты-
бзэ фэкIожъэу тыщытмэ, тыкIодыжыштытэп.
УкыызхэкIыгъэ лъэпкъыр шIу плъэгъумэ, ныдэ-
лфыбзэри бгъэкIодыштытэп.**

левидение Налщык е Мые-
къуапэ къышчызэгъэпшыгъэ-
ныр ары. А каналыр зэрэлэ-
жъэн фэе шIыкIэм ишапхъэхэ-
ри щылэх. Непэ адыгабзэкIэ
гушылэу КъБР-м, Адыгеим,
КъЩР-м ащылэ телеканалхэр
бэмэ альэгъурэлп. Республикэ-
хэм якъалэхэм, къоджэ пстэу-
ми ахэр анэсэу шыгъэн фае.

хэр зэрэпсэугъэхэр, тэри ары
тиакъыли, тикъарыуи зыфэд-
гъэлорышIэн фаер.

ХЪАШУЦIЭ Мухъэмэд.

ДАХ-м иапэрэ вице-
президент, Къэбзэртэе
Адыгэ Хасэм итхьамат,
«Адыгэ псалъэм» иредак-
тор шхъаI.

Академиер — лъэпкъым итарихъ нэклубгъу

ШэныгъэхэмкIэ Дунэ Адыгэ Академие щылэ зэрэхъугъэм Дунэ Адыгэ Хасэм ишлушлагъи хэлъ. Ар зызэхашагъэр (1992) мыгъэ илъэс 20 мэхъу. Мэхъанэшхо зилэ лъэпкъ хъугъэ-шлагъэр мы мазэм хагъэунэфыкIышт. Академиер щылэ зэрэхъугъэр адыгэхэм якультурэ щылакIэкIэ лъэбкъушху. Мы лъэпкъ Iофыгъо иныр зэрэ-рахъухъагъэр, зэрэзэшлуахыгъэ шыкIэр, анахъэу академиер зэхэщэгъэн-гъэпсыгъэным мурадэу рапхыщтыгъэр, егъэжаплэм щытыгъэхэр, ахэм къадэхъугъэр, къадэмыхъугъэр зэкIэ цыфхэм зэлъагъэшIэгъэныр, афилотыкIыгъэныр игъоу тлэгъугъэ. Тарихъ хъугъэ-шлагъэр зынэгъу кIэкIыпагъэхэу, мы Iофым хэты-пагъэхэу шыгъуазэхэм зафэдгъэзагъ.

«Гухэлъ зилэр шысырэн»
(Гуцылэжъ)

Апэдэдэ упчIэжъэгъу ыкIи гуцылэгъу тшыгъэр зэлъашIэрэ шIэныгъэлэжъ-литературоведэу, филологии шIэныгъэхэмкIэ докторэу, профессорэу, академикэу **ШЪХЪЭЛЭХЪО Абу** ары.

— **Иофы пэпчъ ублэлIэ гъэнэфагъэ иI, академиер зэрэзэхэщэгъэн фэе гупшысэр сыдигъуа кызыу-цугъэр, хэта ащ анахъэу зигулытэ, зиакъыл нэ-сыгъэр, егъэжъэгъур сыд фэдагъа?**

ШЪХЪ. А.: Апэу ыгъэгумэкIыгъэхэр ыкIи мы Iофыгъор къэзылэтыгъэхэр къэбэртаехэр ары, мурадэр Къэбэртаем къышхэжъагъ. Тэри а лъэхъаным а гупшысэм тилыгъыгъ, ау зы тыхъуныр къэзгъэкIугъагъэп. Ти Адыгей щызэхэщэгъэн зэрэфаем зыфэткъудыищтыгъ. Мыщ дэжъым охътэ лые тырамыгъашIэу куп гъэнэфагъэ нэбгыр зыхыблхъоу Нэфышъ Адам ягъусэу Къэбэртаем къыкIыкIи тадэжъкъэкIуагъ. ШIэныгъэхэмкIэ Дунэ Адыгэ Академие лъэпкъым физэхэщэгъэн зэрэфаер Нэфышъ Адам къэзыхъыжъагъэр, анахъ кызыпкъырыкIыгъэр ыкIи ащ изэшIохын ыуж итыгъэр. Къэралыгъо шэпхъунашъохэр къыдалытэхэзэ, Къэбэртаем и Президентэу КIокIо Валерэ Iофым шагъэгъозагъ, ащ ыуж Москва кIохи, зэкIэ шIэгъэн фаем ишъыпкъаплэ кызырагъашIи, Адыгэ академие щылэным иIоф рахъухъагъ. А купыр Адыгеим къэкIуагъ, кызырэсIогагъэу, тIэкIу тызэхэгущыи, къош республикыщым зы лъэпкъ шIэныгъэ академие яIэнэу тызэхэгъыгъ, зэдаштагъ. Нэбгырэ зыбгъу-зыпшI Iэпэ-цыпэ АдыгеимкIэ аштагъ. БзэшIэныгъэлэжъэхэу ЗекIогъу Уцу-жыкIу, Тхьаркъохъо Юныс, шIэныгъэлэжъ-биологъу Шы-бзыхъу Эммэ, сэры, Мэкъулэ

Джэбраил, МэрэтыкIо Мы-хъутар, нэмыкIхэри.

— **Сыда мурад шъхъалэу щытыгъэр?**

ШЪХЪ. А.: Академием мурадэу зыфишIыжъыщтыгъэр адыгэ лъэпкъым итарихъ зэхигъэуцонэу, ытхынэу ыкIи кыдыгъэкIынэу; лъэпкъ адыгэ энциклопедие кыдагъэкIынэу ары. А энциклопедием изэхэгъэуцон Гъыш Нухъэ хэлэжъагъ, арышъ, мы Iофыр нахъ кырилотыкIышт. Ахэм ямызакъоу, тыдэ щылэ адыги, Iэ-кIыб къэралхэм арысхэм анэ-сыжъэу, академием хэтыныр игъоу алъэгъугъ, ащIкIэ анахъэу зишIуагъэ къэкIуагъэр Дунэ Адыгэ Хасэ щылэ зэрэхъугъэр ары. А зэкIэмэ зэдырагъаштэу академиер зы гупчэ инэу щылэ-нэу кырагъэкIугъ. Апэ Нал-чык академиер епхыгъэу гупчэр щылагъ, джы къутамэхэр Адыгеим, Мыекъуапэ, Черкесскэ, краим исхэмкIэ — Краснодар, нэмыкIхэми ащызэхэщэгъэх. Хэти ичIыплэ зэкIэ Iофхэр щызэхэафых, щызэшлуахых, ащ ыуж гупчэм щытегущыIэх.

— **Академием иIофхэр сыдэуштэу мы илъэс 20-м кIэкIыхэра?**

ШЪХЪ. А.: Iофым хэшIыкI фыриIэу академиер игъорыгъоу лъэкIуатэ. Унашъохэр ашIых, аштэх, пхырагъэкIых. Адыгэ шIэныгъэ лэжыгъэр Iахъ-Iахъэу, лъэныкIэ пстэумкIэ щызэрагъэзафэ. Тызежъа-кIэм хэти мы лъэпкъ гухэлъ иным ишъыпкъэ хэлъэу дэлэжъагъ. Апэрэ мафэхэу академиер зызэхашагъэм къышхэжъагъэу тарихъ шIэныгъэхэмкIэ докторэу Мэкъулэ Джэбраилэ ащ ивице-президентыгъ. Чанэу академием иIофшIэн хэлажъэу, ащ изэлукIэхэр зэришъэу, зигъо Iофыгъохэр кыIэтэу илъэсыбэрэ Iоф ышIагъ, непи фагъазэрэмкIэ хъупхъэ. Ау апэрэ зтеуцогъу-зэтегъэпсыхъэгъу уахътэм Джэбраилэ ишIэныгъэ, иакъыл

кIуачIэ зэрэхэжъагъэр кыхэзгъэщымэ сшIоигъуагъ. Академиер IофшIэгъэ гъэнэфагъэ иIэу непэрэ мафэм къэкIоллагъ.

Энциклопедие — филологии шIэныгъэхэмкIэ докторэу (щылэжъэп) Къомэфэ Мухъадин кыдыгъэкIыгъ, ащ адыгэ шIэныгъэ лэжыгъэр щызэфэхысыжыгъ. А научнэ IофшIэгъэшхор Къомафэм ыпшъэ ифагъ, ежыр редактор шъхъа-Iэри. Гъэхъэгъэ ин дэдэу ар лытэгъэн фае, сыда пIомэ апэрэу адыгэхэм яшIэныгъэ лэжыгъэ зэхэубытагъэу кышхыгъэлэжъагъ. Энциклопедием икыдэгъэкIын тишIэныгъэлэжъэу, академикэу Гъыш Нухъэ иIахышIу хэлъ.

ХэхъоныгъэкIэ лытэгъэн фае журналэу «Вестник» зыфиIорэр, зэкIэ академием ишIэныгъэ лъэбкъухэр зышхыгъэунэфыгъэр, кызырэдэгъэкIырэр. Литературэм фэгъэзагъэмэ, шIэныгъэлэжышхор Хъа-кIуашъэ Андрей икIун Iоф ышIагъэу щыт. Апэрэ мафэхэм къашхэгъэжъагъэу джы кызынэсыгъэми лъэпкъ литературэм иIофыгъуабэмэ емызэщыжъэу адэлажъэ. Кыхэзгъэщымэ сшIоигъу лъэныкIэ зэфэ-шъхъафыбэкIэ уахътэм дэлорышIэгъэ академием зызэриушшымбгъугъэр.

Iэ-кIыб къэралхэм арыс адыгэхэр ащ иIофшIэн хэтых, дахэу хэлажъэх. Ахэм зэралгэкIэу адыгэхэм ядунэететыкIэ, ядунэгъозакIэ кыралотыкIы, зэрифэшIуашъэ агъэунэфы. Джащ фэдэу академием хэхъо, зештэ.

Адыгабзэм изэгъэшIэн-зэхэфынкIэ Iофышхо зышIэу, филологии шIэныгъэхэмкIэ докторэу, академикэу, **ГЪЫШ Нухъэ** «Адыгэ энциклопедием» игъэхъазырын-кыдыгъэкIын хъупхъэу хэлэжъагъ, академием кыкIугъэ илъэс тIокI гъогуми дэгъоу щыгъуаз, ипсалъи ащ фэгъэзагъ.

ГЪ. Н.: ШIэныгъэхэмкIэ Дунэ Адыгэ (Черкес) Академиер кызылэузыхыгъэхэм апэу

«тхъашъуегъэпсэу» япIон фае. ЗэкIэ ашIагъэр зэпэпщэчыжъмэ, хъунэу хэтыр, дэгъоу хэтыр нахъыб, адыгэхэмкIэ ащ мэхъанэ иI. Академием лъэкIи, шIагъи иI: апэрэ — тыдэ щылэ адыги — Iэ-кIыб хэгъэгъу зэфэшхъафхэм — Америкэм, Иорданием, Тыркуем, Израиль, Сирием ащыпсэххэрэр зэлугъа-кIэх, сыд фэдэрэ къэралыгъуи кыарыкIыхэрэр хэтых, зэкIэ шIэныгъэлэжъэ закIэхэп, ау лъэпкъ гумэкI ыкIи гупыкI зилэх. Ахэр кыхашэх, кы-хагъахэх, шагъэзыехэрэп. Адыгэ закъохэр армырхэу, академием адыгэ лъэпкъым итарихъ, ищылэ-псэукIэ, идунэеплъыкIэ ыгъэгумэкIы-хэрэр, джуртхэр, инджылызхэр хэтых. Ахэр зэкIэ адыгэхэм ыгукIэ афэщэгъэу, кыарыкIуа-гъэр куоу зышIогъэшIэгъонэу зэзыгъашIэрэх.

ЯтIонэрэр — зэхэубытагъэу анахъ тызыгъэгумэкIырэр, тызыгъаперэр тарихымрэ бзэмрэ. Арышъ, ахэм хэтхэм ШIэныгъэхэмкIэ Дунэ Адыгэ Академием зыкыфагъазэ, шIэныгъэ лъэныкIэ пстэумкIэ упчIэ-жъэгъу къашIы ыкIи джэуап агъоты. Ар имэхъан. Iофыгъо-шхорэу шагъэуцух, зэкIэ зэшлуахы пIонэу щытэп, ау ахэмкIэ яшъыпкъэу Iоф ашIэ. Академием илъэс къэс дэгъоу ышIэрэр, а IофшIагъэхэм анахъ къахэщыхэрэр зыдэт журна-лэу «Доклады Адыгской (Черкесской) Международной академии наук» зыфи-Iорэр кыхеуты. Ащ фэдэу, тэ АдыгеимкIэ тикъутамэ шIэныгъэ пстэумкIэ зэтегъэпсы-хъагъэу зы том хъурэ тхыль 1998-рэ илъэсым кыдыгъэ-кIыгъагъ. АщIкIэ зишIуагъэ къэкIуагъэр тишIэныгъэлэжъэу, академием изэхэщэн иегъэжъа-

плэ щытыгъэу Мэкъулэ Джэ-браил.

Академиер зызэхашагъэм щегъэжъагъэу упчIэ шъхъалэу агъэуцугъэу зыфэгъэзэгъагъэхэр адыгэ лъэпкъым итарихъ икIэуцгоен. Ау ащIкIэ проект щылагъэп. Тарихъ шIэныгъэхэмкIэ докторэу, академикэу Аульэ Малыч проект зэхигъэуцогъагъ **«История адыгов с древнейших времен до наших дней»** ыIоу томи 8 хъунэу. Ау джы кызынэсыгъэми мы уасэ зилэ проектэр гъэцэ-кIагъэ хъугъэп. Сыда ар зыте-хъухъагъэр пIомэ — зэпэкъу-дыным ыпкъ кыкIыкIэ пы-хъагъэхэп. Мы проектэр зэкIэ адыгэмэ кыарыкIуагъэр кы-рилотыкIэу, кыгъэнафэу щы-тыгъ. Раздел пэпчэ игъэхъазы-рын зыфэу-кIо-чIыштхэм на-хыбэм ащIэ кышхыриуагъ, ахэмкIэ бгъэфедэн плъэкIышт литературэр щыгъэунэфыгъ.

«Энциклопедия адыгов» зыфиIорэм ипроект зэхэзы-гъэуцугъэр ыкIи иредактор шъхъалэр Къомэфэ Мухъадин. «Шъукыхэлэжъэн фае» ыIуи, шIэныгъэ лъэныкIуагъэмкIэ ма-териалхэр АдыгеимкIэ дгъэ-хъазырыгъэх. Автор купэу ахэм Iоф адэзышIэхэрэм къалъы-плъагъ, зэхэщакIоу илагъ. А зэ-кIэмэ яугъоин, язэгъэзэфэн, кыдыгъэкIыжын Iофыр Къо-мафэм зэшлуихыгъ, лIы гъэ-сагъэм ыпшъэ бэ дэд ифагъэр. Энциклопедием, щэч хэлэп, адыгэ лъэпкъыр нахъ кыаригъэ-шIагъ. Мы тхылышхо гъэшIэ-гъоным икыдэгъэкIын пэлугъэ-хэгъэ мылькIу ДАХ-м ипэща-гъэу Акъбэшъэ Борис (Тхъэм джэнэт кырет) кыаритыгъ, ащ ихъатыркIэ адыгэхэм алэжъы-гъэ шIэныгъэ угъоигъэр дуна-им кытехъуагъ.

ЗэкIэ къэтIогъэ гупшысэхэр зыфэкIо-жыерэр, шIэныгъэхэм-кIэ Дунэ Адыгэ (Черкес) Ака-демиер лъэпкъым итарихъ мы-ухыж инэкIубгъоу, тхыпхъэ фэзышIэу зэрэгъэпсыгъэр ары. Лъэпытэ, лъэмафэу ыпэ ригъэ-хъунэу фэсэлэ!

МАМЫРЫКЪО Нурмет.

гъэм, ащ лъыпытэу къекъэ-
жынкъэ, хэкужым къэк-
ло-жыштхэм фэдэу зэрэхъушты-
гъэхэм. Ежъ Мухьдини адыгэ-
хэр зыщыпсэурэ хэгъэгубэхэр
зэыпхырэ адыгэлэу ары игугъу
зэрашырэ. Ары зэрэщытыри.

Юат, тилофхэм къэралыгъо екло-
лакIэ ящыклагъ, УФ-м и Къэ-
ралыгъо Думэ и депутатхэр
ащыдгъэгъозэнхэ фае, общест-
веннэ организацие закьокIэ ти-
лофхэр зэшIотхын тлъэкIынэу
щытэп» тэлэш, тызэхыхэрэп.

Хэбзэгъэуцугъэу шыIэм елбы-
тыгъэу зэкъош республикэхэм
ателытэгъэ квотэхэр тагъэгъэ-
федэ. Урысыем и Общественнэ
палатэ, нэмыкI чIыпIэхэм мы
лофым тащытегушылагъэу щыт,
лъэIу тхылыгъуау, ау непэ нэ-
мыкI амал тилэгъоп. Джары тэ,
адыгэхэм, тызэдэлэжыгъэ, тэ
ткIуачIэ къызэрихъэу тилъэп-
къэгъухэр къызкIэтцэжыкхэрэр,

шъхьафхэм зэрэщыпсэухэрэр.
Нэужым сигупшысэхэр къы-
фислотыкIыгъэх: зыхэм «Олим-
пиадэр тятэжымэ якъэхалтэ
щадгъэшIыштэп, тикъушхъэ-
мэ ащыдгъэджэгъуштыгъэп» ало.
Адрэхэм «Олимпиадэм цыфхэр
зэфешэх, зэхегъахъэх, ащ зи мы-
хъун хэлтэп» ало. Сэ ятIонэрэхэм
сачыщ. СиеплъыкIэкIэ, лъы
зыщагъэчъагъэм Олимпиадэр
шымшыIыжыкхын зыхъукIэ, ащ
фэдэ чIыпIэ гъотыгъуае хъушт.
Тэ тызыфаер Олимпиадэр зы-
щыклошт чIыпIэм «урымхэр
исыгъэх» амылоу, адыгэмэ ячIы-
гужъэу зэрэщытыгъэр къы-
хагъэщынэу, ащ икультури про-
граммэ тыхагъэхъанэу ары. Ти-
къушхъэхэр дахэх, тикъуаджэ-
хэр зэлухыгъэх, шэн-хабзэу тхэ-
лым шысэ тырахы, тишхошэ
дахэ нэмыкI лъэпкъхэм зыща-
лъагъ, хэгъэгоу тызщыпсэурэм
иль хэбзэ шапхъэхэр тыукъо-
хэрэп... Сыда тэ тыщагъэзыен
зыкIыфаер?!

СиупчIэхэм яджэуапэу Алек-
сандр Ткачевым къыIуагъ
Олимпиадэр зыщыклошт чIы-
пIэр адыгэхэм ячIыгоу зэрэщы-
тым зэрэщыгъуазэр, ащ зэре-
мыкхырэжыкхышэрэр, Олимпиа-
дэм икызылэхын ехъулэу чIы-
гу Iахъ къытитынышъ, адыгэ
къуаджэ зэрэщытыгъэшIыштыр,
тиартистхэр культури программэ
мэм хэлэжъэнхэм фэшI ишIуа-
гъэ къызэригъэкIоштыр.

— **Тхьауегъэпсэу, Мухь-
дин, гушыIэгъу укызыз-
рэтфэхъугъэмкIэ.**

ДЭРБЭ Тимур.

«ИлофшIакIэ зэблэхъугъэн фае»

Адыгэ Республикэм и Къэ-
ралыгъо Совет — Хасэм иде-
путатэу, Дунэе Адыгэ Хасэм
игъэцэкIэкIо комитет хэтэу
КIэрмыт Мухьдинэ игуи ыпси
хэтIагъэу лъэпкъ Iофхэм апыл.
КIэлэцIыкIу къэшъокIо ансам-
блэу «Нэфыр» зызэхыщагъэр
ильэс пчъагъэ хъугъэшъ, ахэм
адэлэжъэрэ къодыеп, IэкIыб
къэралыгъохэу тилъэпкъэгъу-
хэр зыщыпсэухэрэр къарегъэ-
кIухъэ. Зы лъэпкъым щыщхэу,
ау гошыгъэ хъугъэ адыгэхэр
къэзэрэгъотыжынкхэмкIэ, нахъ
зэпблагъэ шыгъэнхэмкIэ ащ
ишIогъэшхо къэкIо. Ныбжы-
кIэхэр зэфэтхэх, зэIахыыл-бла-
гъэхэр зэхэхъэх, лъэпкъыр зы-
кIыныгъэм фащэ. Сэ сыхъэкIэ
зэп ыкIи тIоп шыхъат сызэрэ-
хъугъэр Тыркуем тыщыIэу «Нэ-
фым» хэтхэм къашырэ къа-
шъохэмрэ адыгабзэу агъэбзэра-
бзэрэмрэ тилъэпкъэгъухэм агу-
хэр къызэригъэбырсырышты-

Адыгэ лъэпкъыр зыкIыны-
гъэм фэзыщэрэмэ, зыугъоижы-
рэмэ КIэрмыт Мухьдинэ ащыщ,
а Iофым пылымэ апэ имытмэ,
ауж къынэрэп. Адыгэу тыди шы-
псэурэмэ ахэхъагъэу, адышыл-
гъэу, ягууэ-лыуэ, ягумэкIыгъохэр
зыфэдэхэр ешIэшъ, къыIорэм хэ-
шыкI зэрэфыриIэр зэхэошIэ. Ду-
нэе Адыгэ Хасэм илофшIэн зэ-
ригъэлсырэ шыкIэм зыкIымы-
гъэрэзэрэр, Сирием шыпсэурэ
адыгэхэм якъэщэжыкхын къыны-
гъоу къыпкIыкхэрэм, Олимпи-
адэ джэгунхэу къэблагъэхэрэм
афэгъэхъыгъэ иеплъыкIэхэр
Мухьдин къытфилотатгъэх.

— Дунэе Адыгэ Хасэм игъэ-
цэкIэкIо комитет сызыхэтыр
ильэсищ хъугъэшъ, адыгэ Iофыр
лбидгъэклотатгъэу сIон слъэкIы-
штэп, сьд фэдэ упчIэ къэтIэты-
гъэм, джэуапынчъэу тыкъэнэ.
«Зэкъош республикищмэ» япа-
щэхэм талужыгъакIэри тигу-
мэкIыгъохэр къафэтэжыгъэ-

Бэ Iофыгъоу тапэ илтыр — хъа-
рыфыпчтым изэхэгъуоцон, лите-
ратурабзэр зы шыжыкIыгъэным
къащегъэжыгъэу, тиреспубли-
кэмэ цIэу ахырэм нэсыжъэу, ащ
къыхэхэ Олимпиадэм епхыгъэ
Iофыгъохэр, Сирием тилъэпкъэ-
гъухэр къыщыжыкIыгъэнхэ зэрэ-
фаер. Ау зэкIэри Iогъэ къодыеу
къэнэжы. Арышъ, Дунэе Адыгэ
Хасэм илэжъакIэ, иструктурэ
зэблэтымыхъоу а зигугъу къэс-
шыгъэ Iофхэр лъыкIотэштхэп.

— **Мухьдин, Сириер за-
ом факIоу зыщыригъэ-
жыгъэм къыщыублагъэу
тилъэпкъэгъухэр ащ къы-
щыжыкIыгъэнхэ зэрэфаер
къэоIо. КъэкIожыкх,
къытхэхъажыкх, ау тэ
тызэрэфаем фэдэ дэдэу
а Iофыри хъурэп...**

— Урысые къэралыгъоу
тызщыпсэурэм ихабзэкIэ тэзе-
клошъ, адыгэхэр шъхьафэу къы-
рашъыжынкхэм гупчэр пылъэп.

тиамал елбытыгъэу шыIэкIа-
кIэу къызэхъагъэхэм зэрэхэд-
гъэгъозэштхэм тызкIыпылтыр.
Сыщыгъуау адыгэ унэгъуабэмэ
Сирием къыкIыжыкIыгъэ тилъэп-
къэгъухэр яунэхэм зэрарагъэсы-
хэрэм, зэрэдэлэхэрэм.

— **Краснодар краим игу-
бернаторэу Александр
Ткачевым хы шыуцIэ Iу-
шъом щыпсэурэ адыгэ-
хэм бэмышIэу зэлукIэгъу
адырилагъ. Ащ ори ухэ-
лэжыагъ. Ткачевыр ежъ-
ежырэу шапсыгъэ къуа-
джэм къызэрэкIуагъэр
Олимпиадэу къэблагъэр-
рэм бэмэ рапхы.**

— ЗэлукIэм Iофыгъуабэ
къышаIэтыгъ, бэ зытегушыла-
гъэхэр. Сэ къызэрэссыхъугъэм-
кIэ, Ткачевым тызэхыхыгъ, зэ-
IукIэм ишIуагъэ къэкIон ылъэ-
кIышт. Сэ губернаторым ес-
Iуагъ адыгэхэр миллион пчъагъэ
хъухэу дунаим ихэгъэгъу зэфэ-

— **Анатолий, ДАХ-м Iо-
фэу ышIагъэмрэ уахътэу
къызэринэкIыгъэмрэ зэ-
фэпхысыжыкхэзэ, лъа-
псэр къызыщегъагъэм
ыкIи шъуэрэлъыкIота-
гъэм уакъытегушыIэ
сшIонгъуагъ.**

— Дунэе Адыгэ Хасэм иапэ-
рэ гъэцэкIэкIо комитет изэфэс
зыщыкIуагъэр Турцием икбалэу
Стамбул ары. Ащ щыдгъэнэ-
фэгъагъ илъэсиплIым къыкIоцI
Хэсэшхор зыдэлэжъэн фаер.
«Сьд фэдэ гухэлъа ащкIэ яIа-
гъэхэр?» пIоу укыкIэупчIэмэ,
къэлэгъэн фае сьд фэдэрэ лъэ-
ныкIокIи лъэпкъым илоф ахэм
къазэрэхэщырэп.

Анахъ шъхьалэр Хэсэшхоми,
гъэцэкIэкIо комитетми Iофэу
ашIэрэм цыфхэр ренэу шыгъэ-
гъозэгъэнхэр ары. Ащ пае къэ-
барлгыгъэлэс амалхэмкIэ ти-
лофшIэн епхыгъэ къэбархэр
тыдэрэ къэралыгъуи шыпсэурэ
адыгэхэм алэкIэтэгъахъэх.
Джащ фэдэу журналэу «Черкес-
ский мир» зыфиIорэмрэ гъэзе-
тэу «Нартымрэ» якъыдэгъэ-
кIын паублэжыгъ. Хэсэшхом
икъэбархэр цыфхэм алгыгъэлэ-
сыгъэнхэмкIэ ащ фэдэ амалхэм
яшIогъэшхо къэкIо.

Адыгэхэр зыщыпсэурэ къэ-
ралыгъохэм яхэбзэ къутамэхэм
лъэпкъым фэгъэхыгъэ лъэлү-
хэр, мурадышIухэр алгыгъэлэ-
сыгъэнхэ фае. ГушыIэм пае,
хэкужыр тштэнышъ, етхы-
жыгъэ IофымкIэ гухэлъэу ти-
Iэхэр хабзэм икъутамэхэм, лы-
шъхьэхэм ядгъашIэхэу, ахэр

Дунэе Адыгэ Хасэм изэфэсышхо ехъулэу
ДАХ-м и вице-президентэу Тэмазэ Анатолий
гушыIэгъу тыфэхъугъ. Анатолий хасэр зэхэзы-
щагъэхэм ахэтыгъ, 1989-рэ илъэсым ишэкIогъу
мазэ Дунэе Адыгэ Хасэм иапэрэ зэфэсэу Чер-
кесскэ шыкIуагъэм иапэрэ тхьаматэу агъэнэ-
фэгъагъэри ары. 1991-рэ илъэсым Дунэе Адыгэ
Хасэм лъапсэ фэзышыгъэхэм ащыщ.

Игухэлъхэмрэ Iофыгъоу зэшIуахыгъэхэмрэ

къыддэлэнхэм пае Къэралыгъо
Думэми, адрэ къутамэхэм ахэт
тилъэпкъэгъухэмэ тадэлэжъэ
зэпытын фае.

ДАХ-м ипшъэрылъ шъхьалэ-
хэм ащыщ зы тхыбзэ, лите-
ратурабзэ къыхэхыгъэныр. Джащ
фэдэу, лъэпкъым итарихъ мэ-
хъанэшхо зилэ Iофыгъу. Лъэп-
къыр зэритэкъухъагъэм фэдэу,
титарихъ епхыгъэ документхэ-
ри итэкъухъагъэ хъугъэ. Хэгъэ-
гум къынагъэхэм анэмыкIэу, Iэ-
кIыб къэралхэм ащылэхэри хэ-
кужым къырихыллэжынкхэу
Хэсэшхор ыуж ит.

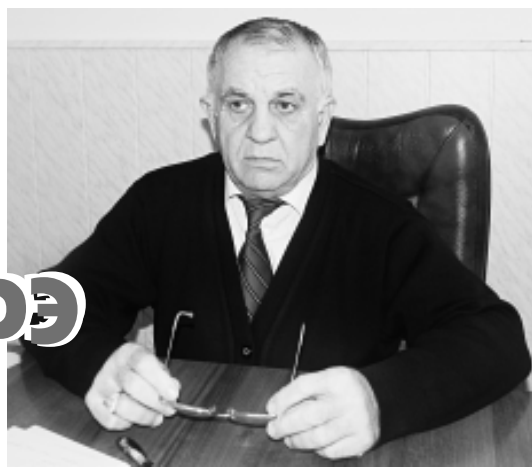
— **Анатолий, ДАХ-м фы-
зэшIокIыгъэхэм нахъ
игъэкIотыгъэу ягугъу
къэпшIы сшIонгъуагъ.**

— Адыгэхэр зэрыс хэгъэгъу-
хэр зы тхыбзэмрэ литерату-

рабзэмрэ тедгъэуцожынкхэу
джыри тфызэшIомыкIыгъэмэ,
ащ тызэрэдэлэжъэрэр къэлэгъэн
фае. «Гъогу техъэрэр тенэрэп»
зэраIоу, тхыбзэр зы шыжыкIы-
гъэным игъогоу тызытеуцуа-
гъэм зэгорэм тимурадхэм та-
лыгIэлэсын.

Бзэм фэгъэхыгъэ Iофтхьа-
бзэхэр зэпыдгъэухэрэп. Ахэм
зэу ащыщ «Сыбзэ — сыпсэ,
сидунай» зыфиIорэр. Бзэм изе-
хъакIохэм, ар цыфхэм алгы-
зыгъэлэсыхэрэм ащыщ телеви-
дениери. ДАХ-м гухэлъ иIагъ
2012-рэ илъэсым жьоныгъуа-
кIэм ехъулэу цифровой каналэу
«Черкесская звезда» зыфиIорэр
ытIушшыну. Ау, гухэкI нахъ мы-
шIэмэ, ар джыри зэшIотхышъу-
гъэп.

Культурэм фэгъэзэгъэ къута-

— Хэсэшхом икъутамэу
КъЩР-м шыIэм ДАХ-м игъоу
фильэгъухэрэм ащыщ адыгэу
дунаим тетхэм зэфэдэу къытэ-
джэнхэм тыфэкIоныр — тызэ-
рээджэжыкхырэ «адыг», адрэ
лъэпкъхэм къыталорэр «чер-
кес»; цыфхэм адыгабзэ алу-
лыныр, сьд фэдэрэ лъэныкIо-
кIи ащ дэлэжъэнхэр; лъэпкъы-
бзэр зы тхыбзэмрэ хъары-
фильэмрэ атегъэуцогъэныр;
2014-рэ илъэсым шыIэшт Олим-
пиадэм фэгъэхыгъэу адыгэ
лъэпкъым зы еклолакIэ къыхи-
хыныр; хэкужым къэзыгъэзэ-
жыкхырэм апае Дунэе гупчэ зэ-
хэщыныр.

— **Хэсэшхор зыдэлэ-
жыщт Iофхэм тащыб-
гъэгъозагъэмэ дэгъугъэ.**

— Анахъ пшъэрылъ шъхьа-
Iэу тилэр лъэпкъыбзэ тIулыныр
ары. Лъэпкъым ипчъагъэ сьд
фэдиэу хэдгъахъоми, лъэпкъы-
бзэр ылъапсэу щымытыжъ зы-
хъукIэ, ар Iодыжыпагъэу
плъытэмэ хъушт. Ащ пае зы
тхыбзэм тыкыфэкIон фае.
ЯтIонэрэ Iофыгъор — тилъэп-
къэгъухэу къэзыгъэзэгъыхэ-
рэр алтэ пытэу теуцонхэм пае
гражданствитIу яIэн фае. Ащ
пае хэбзэ къутамэхэм тишъып-
къэу тадэлэжъэныр ищыкIагъ.
Олимпиадэм илофкIэ тыхэгъэу
ипащэхэм зафэдгъэзэгъагъ, ау
непэ къызнэсыгъэм тызыгъэрэ-
зэшт джэуап гори къытIэклагъэ-
хъажыгъэгъэп.

ДэгушыIагъэр
БЕМЫРЗЭ Зураб.

«АДЫГЭ ПСАЛЪЭМ» ИХЪАКІЭШ

ХЕЙМАШЪЭ Орхьэн:

«АДЫГЭХЭМ ДАХ-Р ТИБЫРАКЪ»

Дунэе Адыгэ Хасэм ивице-президентэу, Узун-Яйлэ Адыгэ Хасэу Стамбул щылажьэрэм итхьаматэу Хеймашъэ Орхьэн Налчык къызэрэклауагъэр къызфэдгъэфедди, гъэзэтэу «Адыгэ псалъэм» ихъаклэщ къедгъэблэгъагъ. ДАХ-м икътумэу нахь чанэу Иоф зышлэхэрэм ар ащыщ, Хэсашъхэм изэфэсышхоу гъэрэкло Тыркуем щыклауагъэр ары зэхэзыщэгъагъэр.

— Узун-Яйлэ псэуплэм адыгэ къоджэ 65-рэ къыхеубыгъ. Сивас, Мараш, нэмыкк къэлэ гъунэгъухэри ахэплътэмэ, псэуплэ 74-рэ мэхъу, — къелуатэ Орхьэн. — Нахьшэккэ хымэ ахэмытэу къоджэ псэури зэхэсыгъэх. Узун-Яйлэ нахьыбзу щыпсэугъэхэр къэбэртаехэр ары, къоджэ 50 фэдизмэ ахэр адэсыгъэх.

— Орхьэн, непэ хасэм Иофхэм язытет, шъуипшъэрылъ шъхалэхэм уакъытегушылэ сшлонгъуагъ.

— Узун-Яйлэ Адыгэ Хасэр зызэхашагъэр илъэс 22-рэ мэхъу. Ар къызэлъахыныр къызыхкыгъэр Узун-Яйлэ чыналтэм исыгъэ адыгэ къоджэ цыклухэм адэсыгъэхэу Стамбул кложыгъэхэм яадыгагъэ ащымыгъэгъу-пшэгъэныр, абзэ, яхабзэ алэккэмызыныр.

Илъэсипшэ хъугъэу зигугъу къэсшырэ хасэм сыритхьамат. Мафэ къэс тызидэлъжэрэ Иофхэм уакъытегушылэ хъумэ, анахъэу зыуж титыр къытккхъухэрэ ныбжьыккэхэм адыгабзэ адгъэ-шлэныр, ныдэлъфыбзэккэ тхэ-

шъухэу, еджэшъухэу ахэр дгъэсэнхэр ары.

Нахьыжылохэри тыхасэ къыщызэрэуэгъоих. Иоф хэхыгъэ горэм ымыгъэгумэккымы, унэм кыккэу урамым къытехъэгъэ лыжыгъэр ыбзэ, ихабзэ, ихэку нахь пэблагъэ зишлынэу фаемэ, хасэр ары игупсэфыплэр. Джащ фэдэу хъар зилэми, кыин къызыфыккыккырэми лъэпкэ хабзэм тетэу Иоф зэрэзшолкыштым тызшеусэрэр хасэр ары.

Джащ фэдэу хасэм ипшъэрылгъэхэм ахэхъэ гъот маккэ зилэ унагъохэм е зыгорэм фэныккэ цыфхэм Іэпылэгъу афэхъугъэныр.

Мафэ къэс тызэрехьыллэрэ Иофгъохэм ащыщ Тыркуем щылъжэрэ тилъэпкэгъухэм Иофшлэпкэ къафэгъотыгъэныр. Мы аужырэ илъэсипшым нэбгырэ 213-рэ Иофшлэпкэмэ алудгъэхъагъ. Сымаджэ тилэ хъумэ, къэралыгъом ис тилъэпкэгъу врач лэзэхэм адэжэ тэгъаклошъ, чэзы-ум паплъэу щымысэу нахь псын-клэу Иоф зэшлуахы, ищыккэгъэ Іэзэгъу уцыр къыраты.

Тыхасэ зычлэт унэм квадратнэ метрэ мин фэдиз зэлъеубыты, бэ-

джэндэу ар къаытэхы. Ащ нахь нахь инэу унэ къэтщэфыгъэу тил, тыкощыжыныу зытгэгъэхъазыры. Ащ хэтыштых адыгэ тхылхэр зычлэ-лътышт библиотеки, тхылъ еджап-пи, нэмыккхэри.

— Мы аужырэ илъэсипшым ДАХ-м Иофэу ышлагъэм хэхъэу шъори шъуфызэшолхыгъэхэм сыда анахъэу къахэбгъэщын плъэккыштыр?

— Зихэку зэрагъэбгыни нэмыкк чыплэ афыгъэхэм тынчэу, гушхоу зыгорэ псэу ахэтэу сфэ-лошъуштэп, псэуми агу чыгу-жымыккэ къэгъэзагъ. Тятэжхэм яхъопсэплэ шъхалэу щытыгъэр хэкум къагъэзэжыныр е зэ ащ Іуплэжыныр ары. Егъашлэми зэрахъэгъэ хабзэр, бзэр, чына-лээр тырахыи, ашхыни ямылэу адыгэхэр чыплэ дэйхэм арагъэ-тхысхъагъэх. Гъогум теклодагъэхэмрэ гъаблэм ыгъэллагъэхэмрэ анэмыккэу, Тыркуем щыклогъэ заохэми бэ ахэклодагъэр, къэна-гъэхэм азыныккэори Сирием, Иорданием кощыжыгъэх.

Лъэхъаным улагъэр ыгъэккы-жырып, агу гур нахь къырегъэхъа-жы. Тызыхэсхэм тахэмыкккэ-жынымыккэ гугъаплэ къытэзыты-рэ гушлогъэ заулэ мы аужырэ илъэсхэм къытэхуыллагъ. Ахэм зэу ащыщ адыгэбзэ къэтынхэм апае Тыркуем ителевидение сы-хъат заулэ зэрэтфигъэнафагъэр, тыхасэхэм ныдэлъфыбзэр ашара-

гъэккыу зэраулагъэр, адыгабзэ зэзыгъэшлэнэу фаехэм апае еджаплэхэм десэ шъхъафхэр зэрэ-зэхэгъэуцауагъэхэр.

Къэбэртэе-Бэлъкъарым къыт-щыгъэ специалистхэр тиклэлэ-егъэджэ 44-мэ ялэпэлэсэныгъэ ха-гъэхъоным яшгыпкэу дэлъжа-гъэх. ДАХ-м ишлуагъэккэ мы аужырэ илъэсипшым къыклоцкэ ти-ныбжьыккэхэр хэкум щеджэнхэу амал щылэ хъугъэ. Хэкурысхэмрэ хэхэсхэмрэ язэпхыныгъэ нахь пытэ хунымыккэ ар лъэмыджэу къытгъэхъу. Джащ фэдэу зилоф къызылэузыхы зышлоигъоу мыщ къаклохэрэми ялофыгъохэм язэ-шолхынккэ ДАХ-м иллыккэхэр аделэх, зыфагъэзээн фаемккэ гъуа-зэу ялэх.

— Адыгэхэм ДАХ-р тибы-ракъ. Хасэр зэрэщылэ за-къом гур ыгъэккыдырэп.

— ДАХ-м изэфэс заулэ Стам-бул щызэхэтщагъ. Ащ щыпсэу-рэ адыгэхэмккэ гушлогъошхоу щыт ахэм афэдэ зэхэхъэхэм зэ-рахэлажыкхэрэр. Сыда плэм ащ къеушыхъагы адыгэ Иофым ыуж зыгорэ зэритыр, зэпхыныгъэхэр нахь пытэнхэм зэрэфэлажыкхэрэр. Хэсэ къутамэхэми, ахэр зэпхы-жыгъэ ДАХ-ми япшъэрылъ шъхалэр лъэпкэ шэн-хабзэхэр

къызытэгъэнажыгъээнхэр ары. Япшъэрылэ агъэцаккэу сэлъы-тэ, сыда плэм илъэс къэс Иофэу зэшлуахырэм хэхъо, бзэм дэла-жэх, ащ нэмыккэу экономикэ зэпхыныгъэхэмккэ яшлогъэшхо къагъаккэ. Нахьыбэрэ тызэхэхъэ хъугъэ. Ыпккэ тхъемафэм зэ къу-хъэлъатэр Тыркуем къэбыбыщ-тыгъэмэ, джы тхъемафэм щэ къыщетхысэхы.

— Иофшлэным епхыгъэу ДАХ-м ивице-президент сыд фэдэ гухэлъа илэхэр?

— Тэ анахъэу тызидэлажыкхэрэр чыплэ зэфэшъхъафхэм ащылэ хасэхэм зэшлохыгъэн фэе Иофы-гъоу апашъхъэ къуцухэрэр ары. Тылэ щылэ адыгэхэми «зи къыт-щымыхъаным пае зыккэ закы-хэдгъэщыштэп» алэзэ, джырэ нэс ашъхъэ рауфэхызэ псэугъэх. Джы зымаккэ лъэшым Иоф нахь къызырыккырэм гу лътыттагъэти, нахь зыккэтлэты хъугъэ. Сэ сызэ-реплырэмккэ, еджапкэ къакло-хэрэми, зиунэ Иоф къызылэузыхы зышлоигъоу хэкум кыхъэхэрэми япчъагъэ нахьыбэ хуным тапэ-кли тыдэлъжэн фае. Тыккэкло-ми, тыккэкощыжыми къэралым ицыф тыхъужынымыккэ унашъоу щылэхэм ахэплъэжыгъээн, тилоф нахь псынклэу зэрэккыштым ыуж титын фае. Ккэлэцкыккыхэр илъэс къэс шъуадэжэ загъэпсэ-фынэу къызырэдгъаглохэрэм фэ-дэу тадэжыи къагъэхъэзэ тшлэ-ныр хъопсэплэу сшл. Интернетым ишлуагъэккэ цыфхэр нахь зэрэ-шлэхэ хъугъэ. Ккэлэцкыккыхэр зэ зэлудгъаглохэмэ, ыпккэ зэрэгъэ-ккыдыжыштытхэп, зэныбджэгъу хуныхэшъ, тахэмытэуи ежъхэр зэ-ллыккыштытх. Дунэе Адыгэ Ха-сэм хэтыштыхэм ар къыдалыта-гъэмэ дэгъугъэ.

— Тхъауегъэпсэу, Ор-хьэн, уигухэлъэхэр къыб-дэхъунхэу пфэсэлэ.

Дэгушылагъэр
НЭКІЭПЫДЖЭ Замир.

Кышъэ Муха-дин Къэбэртэе-Бэлъкъар Респу-бликэм инароуднэ сурэтышл. Илъэс 18 хъугъэ ар хымэ

къэралхэм защыпсэурэр. Илъэситфырэ — Лондон, илъэс пшыккышхэрэ Испанием Иоф ащишлагъ. Аужырэм ищылэныгъи, итворческэ гъогуи епхыгъэу хъугъэ. Ио-ныгъо мазэм Мухадин илэшлагъэхэм якъэгъэлъэгъон Испанием иккыблэ лъэныккэ ит къалэу Херес шы-ккылауагъ. Къэгъэлъэгъоным иккызылэхын тыхэлэжыэнэу сурэтышлым тыригъэблэгъагъ.

Кышъэ Мухадин ищылэны-гъэ гъогу гъэшлэгъонэу зэхэу-цауагъ. Кыгъэшлэгъэм инахы-бэр Къэбэртэе-Бэлъкъарым шы-ккылауагъ. Сурэтышл чыпхыгъэу ащ хэгъэгур къыбгынагъ. Іэккы-бым зефэм илэпэлэсэныгъэ нахь зиушъомбгъугъ. Испанием тызы-регъэблагъэм, Мухадин ицыф гъэпсыккэ, изытет зыфэдэхэр нафэ къытфэхъугъэх. Цыф гъэшлэгъо-нэу, хъалэлэу, сэмэркъэу дахэ хэ-лътэу ар къэлтлэгъугъ.

ТЭУ 3.: Мухадин, иусурэт-хэм якъэгъэлъэгъонэу зэхэп-

шагъэм иккызылэхын тыхэлэ-жыэнэу зэрэхъугъэр насып-гъэккэ зыфэтэлъэгъужы. Уасэ къызырэфашагырэр тлэгъу-гъэ. О урыраза ар зэхэшагъэ зэрэхъугъэм?

КЫШЪЭ М.: Зэккэмэ апэу шъукызырэккылауагъэмккэ тхъа-шъуегъэпсэу шъуасломэ сшлон-гъу. Илъэс 13-у Испанием сыз-щыпсэурэм шъоры апэрэу сыз-щыш Кавказым кыккэу къыс-фэккылауагъэр. Лъэшэу сыжыгъэ-гушлуагъ! Кызырэфлуагъэм фэ-дэу, мыщ ситворчествэ уасэ шы-

Испаниемрэ Адыгеймерэ зэрипхыгъэх

фашы. Англием кыккыгъэ хъа-ккэхэр къэгъэлъэгъоным иккызы-лэхын хэлэжыагъэх, Темыр Кав-казым иреспубликэхэм я Лы-шъхъэхэм ащышхэм, Урысыем исурэтышхэм яакадемие ыцлэ-ккэ Зураб Церители шлуфэс тхылхэр къысфагъэхъыгъэх. Къалэу Херес имэр къэгъэлъэгъо-ным иккызылэхын къэккылэгъэ хъаккэхэр ыдэжэ ригъэблэгъагъэх, шлухъафтынхэр афишылгъэх. Ащ фэдэ зэпхыныгъэхэмккэ Испа-нием, Адыгейм, Къэбэртэе-Бэлъ-къарым азыфагу лъэмыдж теты-дзэнэу тыфай.

ТЭУ 3.: О сурэт зэфэшъхъа-фхэр ошых. Сыд фэдэ жанра нахь угу рихъырэр?

КЫШЪЭ М.: Сурэтышхэм ахэтых нэтормортхэм, пейзаж-хэм анэмыкк зымышлэхэрэр. Сэ а зы шапхъэм итэу Иоф сшлэн слъэккыштэп. Непэ дунаим техъу-хэрэм елътыгъэу сыгу кызы-делэу сурэтхэр сэшых. Амери-

кэм тхъамыккылауагъо къызеухъу-хэм, башнехэр къызагъаохэм, терро-ристхэм сапэшлуеккыу сшлэ сур-этхэр сшлыгагъэ.

ТЭУ 3.: Беслан кышыхъу-гъэ тхъамыккылауагъом фэгъэхы-гъэ сурэтхэр пшыгыгагъэх. Су-рэтышлым илэшлагъэхэмккэ фэдэ хъугъэ-шлагъэхэр зэтыри-Іэжэн ыльэккышты?

КЫШЪЭ М.: Достоевскэм «дэхагъэм дунаир къыккыонэшт» ылуагъэба. Ащ гугъэ къытеты. Жъалымыгъэ сезыхъэхэрэр зымы кызыримиуытыхэрэр щылэны-гъэм кегъэлъагъо нахь мышлэ-ми, тыгугъэн искусствэм ыккыуа-члэ ахэм афырикъунэу.

ТЭУ 3.: Мухадин, о уишлэп-ккэ, «сурэтышлыр цыф лъэпкэ гъэнафагъэм щыш» плон плъэ-ккыштэп. Адэ, сыд о лъапсэ пфэзышылгъэр?

КЫШЪЭ М.: Цыер сурэт сэшылккэ дунэе мэхъанэ зилэ Іэ-шлагъэу хъуштэп. Ар сурэт зы-

ккэсшырэ сэ силъэпкэ язгъэ-шлэным пай. Дунэе мэхъанэ зи-Іэр псэушъхъэхэм якъэухъумен, гушылэ пае, мэхэр рамыуп-ккыныхэм афэгъэхыгъэу сшырэ сурэтхэр арых. Сурэтышлым джащ фэдэ Иофхъабзэхэр кы-Іэтынхэ, гу алытэн фае.

ТЭУ 3.: Ары шъхъае, уикъэгъэлъэгъон пэпчэ цыер пшыгъэу къызылэхы.

КЫШЪЭ М.: Ар — сэры, Кавказым сызэрэщыщыр, адыгэ чыгуи сызэрэщанлугъэр эккэмэ арэшл.

ТЭУ 3.: Щылэныгъэм мыщ фэдэ шапхъэхэр хуныгъэхыгъэу кыххэогъэщы: политикэм уиуахътэ емыгъэхыныр, умы-шъуыгъоныр, нэмыккхэм къа-дэхъурэмккэ уадэгъушлэныр, уемышъоныр, спортыр шлу-плъэгъуныр, ахъшэм пае Иоф умышлэныр. Ахэр огъэцккэ-шъуа?

КЫШЪЭ М.: Сурэтышл ныбжьыккытлу академием язгъэ-штагъ, нэбгыритлу членкорэу яз-гъэшлыгъ. Ныбжьыккэхэм Іэпы-Іэгъу уафэхъун фае, уашъугъу-нэу щытэп. Шлу зышлэрэм, твор-чествэм упэшлуеккыу хуштэп. Шлу къыбдэхъунэу уфаемэ, шлу шлэ! Ащ сизэхэшлэкл нэсыгъэшъ, насыпышлоу зысэлътыжы...

ТЭУ Замир.

АР-м изаслужениэ журна-лист.

Сурэтыр тезыхыгъэр Шъэ-джэшиэ Азамат.

ТИЗЭДЭГУЩЫНЭГЪУХЭР

**ДЗЭМЫХЪ
Къасболэт:**

«Хасэр мыхъугъэмэ, аш фэдэу пытэу тызэрэубытыжъышъуштыгъэп»

Дунэе Адыгэ Хасэр зызэхашэгъэ илъэс 20-м къыклоцI пэцэ зауэ зэблихъугъ. Къэралыгъуабэмэ ащитэкъухъэгъэ адыгэхэр зэфэсыгъэ ДАХ-м 2006 — 2009-рэ илъэсхэм итхьамэтагъ тарихъ шIэныгъэхэмкIэ докторэу, КъБКъУ-м ипрофессорэу, КъБР-м, АР-м шIэныгъэхэмкIэ язаслужен-нэ IофышIэу, ШIДАА-м иакадемикэу гуцыIэгъу тшыгъэ Дзэмыхъ Къасболэт.

— Къасболэт, Налщык ДАХ-м ия IX-рэ конгрес-сэу щыклоштым блэкIы-гъэ илъэсищым IофшIа-гъэу илэхэр щызэфэхы-сыжыштых. Сыда ащ кыдэхъугъэр, сыда зы-нэмысыгъэу къэнагъэр?

— ДАХ-р зызэхашэгъэм къы-щегъэжыгъэу непэ нэс Iахъ-Iа-хъэу гъэцэкIагъэ хъугъэр бэ. Ха-сэм иIофшIагъэхэр къызыпштэ-кIэ, апэ зигугъу къэшIыгъэн фа-ер, сэ сызэрелпырэмкIэ, ащ хэ-хъэрэ къутамэхэм зэшIуахыгъэ-хэр ары. Хымэ къэралхэм арыс-хэмрэ хэкурысхэмрэ апашъхэ ит Iофыгъохэмрэ агъэцэкIэрэ пшъэ-рылхэмрэ зэфэдэхэп. Ау якъа-рыу нахъыбэу зытырагъэкIуа-дэрэр зы — бзэр, шэн-хабзэр ухъумэгъэныр ары.

Яныдэлъфыбзэ аухъумэнымкIэ хэхэсхэм ямал нахъ макI. Ау, тэ-ри, чIыгужъым щыпсэухэрэми, а гугъухъым тыхэт — тыбзэ Iоф-шIапIэхэм ащылажъэрэп, еджа-пIэхэм зэрэщырагъаджэхэрэри

нахъ макIэ хъугъэ. Мыхэм афэ-гъэхыгъэу хасэм зэфэхсэр ри-гъэкIокIыгъэх.

Хымэ къэралхэм ащышхэм якIэлэцIыкIухэр зыгъэпсэфыгъо уахътэм чIыгужъым къырагъэ-лагъэхэу ДАХ-м къыригъэжыагъ. ЫкIи а Iофыгъор зэтеуцагъэ хъугъэ. Хымэ чIыпIэхэм ащы-псэухэрэмрэ тэрырэ тызэзыпхы-рэ лъэмыджхэм ащыц егъэджэн Iофыр. ДАХ-ри, КъБКъУ-ри, об-ществэу «Хэкури» а Iофым ча-нэу дэлажъэх.

— Аужырэ илъэсищым анахъ лъэшэу къэуцугъэ Iофыгъохэм ащыц Олим-пиадэу Шъачэ щырекло-кIыштым фэгъэхыгъэу дунаим щитэкъухъэгъэ адыгэхэм яеплъыкIэ.

— Тэ зигугъу тшырэр егъа-шIэми адыгэ чIыгужъэу зэрэщы-тыгъэр, тилъэпкъ ащ зэрысыгъэр зы чIыпIи къызэрэхамыгъэщырэр ары. Олимпиадэр зэрэреклокIын фаем фэгъэхыгъэу щыIэ дунэе унашъом къыщелэ ар зыщыклошт

чIыгум исыгъэ лъэпкъыжъхэм чIыпIэ шъхъаф ащ шыраIэн фаеу. Ащ ыпкъ кыкIэу ДАХ-р кIэдэу къызызIуахкIи, зызэфашыжъ-кIи адыгэм итарихъ, ишэн-хабзэ къэзыгъэлъагъохэрэр къыххэщэу щытын фаеу.

Тэ таджыи, нэмыкI къэралхэ-ми ащыI Олимпиадэр егъэкIокIы-гъэным фэмые цIыф шъхъафхэр. «Адыгэлъ зыщычэгъэ чIыпIэм Олимпиадэр щышъодгъэшIы-штэп» зыIоу урамхэм къатехъэ-рэ ныбжыкIэхэм адэгущыIэгъэн фае. Ахэм агурегъэлэгъэн фае я XXI-рэ лIэшIэгъум тызэрэщы-псэурэр, тызэрыс къэралыгъом ихабзэхэм зыдгъэзэгъын зэрэфа-ер, нэмыкIхэри.

— Тыдэ щыпсэурэ адыги непэ зыгъэгумэкIырэр Сирием къыщегъэжъэ заом тилъэпкъэгъухэр зэрэхэкIуадэхэрэр ары.

— ДАХ-р, КъШЦР-м, АР-м ащыIэ хасэхэр зедэлэжъхэзэ, КъБР-м изы министерствэ япа-щэу Iофышхо зэрэзэшIуахыгъэр къэлэгъэн фае. Щытхъур яфэ-шъуашэу сэлъытэ Сирием къы-кIыжыкIхэрэр къегъэблэгъэжы-гъэнхэмкIэ, ятхылхэр гъэпсы-гъэнхэмкIэ, псэупIэхэр ягъэгъо-тыгъэнхэмкIэ Iофышхо зышIэгъэ хэсэ тхьаматэхэми, ДАХ-м иIо-фышIэхэми, ащ зымылкъу хэ-зылхыгъэу къулыкъушIэхэми.

— ДАХ-р зызэхашэгъэр

ильэс 20 зыщыхъугъэм зэфэсышхо щылагъ, ащ фэгъэхыгъэу кино-фильм тырахыгъ. Ащ ехъулэу «Дунэе Адыгэ Хасэр. 1991 — 2011» ыIоу тхыгъэхэмрэ доку-ментхэмрэ зыщызэфэхы-сыгъэ тхылэу бгъэхъа-зырыгъэр кыдэкIыгъ.

— Мэхъанэшхо иIэу тэлъытэ-ти, тхылхэр зэхэдгъэуцагъ. Ащ дэхъагъэх Iофэу къетхыжыагъэ-хэр, зэшIотхыгъэхэр къэзыушы-хъатырэ документхэм яоригинал-хэр. Кавказ заор адыгэхэмкIэ лъэпсэкIодэу зэрэщытыгъэр, ащ ыпкъ кыкIыкIэ ахэр къэралы-гъуабэмэ итэкъухъагъэ зэрэщы-хъугъэр анахъ шъхъалэу сэлъытэ. Мыщ фэдэ гузэжыгъэу хэфэгъэ лъэпкъхэм яI тхылхэр ар къы-ушыхъатэу. Адыгэ лъэпкъым лъэпсэкIодыр къызэрэфэкIуагъэр къаштэнэу тызэрэфаемкIэ бэмэ зафэдгъэзагъ. Ащ фэгъэхыгъэ тхыгъабэ тхылхэм дэт.

ДАХ-м имэхъанэ ины. Ар щымылагъэмэ, аужырэ уахътэм адыгэхэм язэпхыныгъэ ащ фэдэу пыгъэщыгъэп. Якъарыу шъхъа-мысыжъхэу лэжыагъэх ащ хэтхэри, щытхъушхуи яфэшъуаш.

ДэгущыIагъэр
НЭКИЭПИДЖЭ Замир.

Тыдэ шыпсэурэ адыги зэкъотын фае

Тыдэ шыпсэурэ адыги зэпэблагъэу, зыч-зыпчэгъоу, зэ-гурылохэу зэдэпсэунхэр, зэлъылэсынхэр, бзэр, шэн-ха-бзэхэр къагъэгъунэхэу лIэужхэр ахэм арыгъозэнхэр хъо-псэпIэ шъхъалэхэу тилъэпкъ илэх плэмэ ухъукоштэп. Мы зэпстэури щыIэныгъэм щыпхырыщыгъэныр, зипшъэры-лъэу, лъэпкъ гумэкIэхэм язэшIохын фэгъэзэгъэ Дунэе Адыгэ Хасэм ия 9-рэ зэфэс иIофшIэн хэлэжъэнэу, АР-м щыпсэ-ухэрэм яшIоигъоныгъэхэр, ягумэкIхэр къышхырилотыкIы-хэу общественнэ движениеу «Адыгэ Хасэм» илIыкIо куп зегъэхъазыры.

— Непэ тэ анахъ Iофыгъо шъхъалэу тызпылхэр адыгэхэр нахъ зэпэблагъэ зэрэхъуштхэр ары. Адыгеим, Къэбэртэе-Бэлъ-къарым, Къэрэщэе-Щэрджэс рес-публикэхэм ащыпсэурэ адыгэхэм зы культурэ яIэу зэрэщыгъэр лIэуж-хэм къагурыдгъэлэон, шъолхыр пэпчэ ихъугъэ-шIагъэ зэрэзды-ряер зэхэдгъэшIэн фае, — къы-щыхегъэщы игушыIэ обществен-нэ движениеу «Адыгэ Хасэм» ипашэу Бэгъушъэ Адам. Тыдэ щыIэ адыги зы лъэбэкъушIоу ышIырэр пстэуми зэрэздыряер къагурыдгъэлэоныр типшъэрылэ,

тызэхыхъэ ыкIи. Тыркуем къыкIы-гъэ кIэлэцIыкIухэр мыгъэ Адыге-им ихъэклагъэх, мы хъугъэ-шIа-гъэм Адыгэ Хасэр кIэщакIо фэ-хъугъ, АР-м и Правительство иIэ-пыIэгъукIэ Iофыр зэшIохыгъэ хъугъэ. Иорданиеми, нэмыкI къэ-ралыгъохэми ащыпсэурэ адыгэ кIэлэцIыкIухэр джаш фэдэу ти-республикэ къащэнхэр гухэлъ-лагъэхэм ащыщых.

— Тэ тисабыйхэри IэкIыбым джаш фэдэу дгъакIомэ, ти-лIэужхэм культурэ шэпхъэ лъагэ-хэр яIэу къэтэджыштых, — еIо Бэгъушъэ Адам, — Дунэе Адыгэ

Хасэм анахъ IофышIоу ышIагъэ-мэ ащыщыр — дунаим хасэу тет-мэ зэкIэмэ ялIыклохэр зэхигъа-хъэхэу, зэлIуигъакIэхэу, зэрэшIэ-хэу ышIыгъэх. Джыдэдэм пшъэ-рылэу тилэр — тимэфэкIхэр зэ-дэтIэтынэу, ахэр адыгэ быракъым е адыгэ шъуашэм я Мафэ орэхъу. Зы лъэпкъэу тызэрэщытыр ащ къыгъэлъэгъошт, тыдэ щыIэ адыги ыкIуачIэ зэхилхъэмэ, лъэпкъым кIуачIэ илэшт.

IофышIэхэр илэхэу, лъэныкъо зэфэшъхъафхэмкIэ лэжъэштхэр гъэнэфагъэхэу, организациеи ыцIэ чыжъэу зыгъэлэун, зэлъызыгъэ-шIэн зылъэкIышт шыкIэ-амал-хэр къыхэхыгъэхэу, нэмыкI об-щественнэ ыкIи политическэ пар-тиехэм ащизэу Хасэм джыри Iоф ымышIэу Бэгъушъэ Адам сэлъытэ.

— Дунэе Адыгэ Хасэр зэкIэ адыгэмэ здыряеу, зы гугъэу зэрэ-щытыр джыри пстэуми алъыд-гъэлэсын тлэкIыгъэп, — еIо ащ, — Iоф дэгъумэ ауж ит, зэшIуи-хырэри бэ, ау къыныгъоу ти-лэпкъэгъэу пстэуми апэ къыуцо-хэрэмкIэ зыфагъэзэн алъэкIынэу, ахэм язэшIохынкIэ Гугъэ щыIэу ДАХ-м джыри агуригъэлэон ымы-лэкIыгъэу сэ сэлъытэ. ГуцыIэм пае, Сирием бырысхэр къызше-жъэхэм, упчIэ къэтIэтыгъагъ: сыд тшIэн тлэкIышт? Ащ кыкIыгъэ лIыкIом тилъэпкъэгъухэмкIэ гумэкI щымылэу кыдгуригъэ-Iуагъ. Зи унашъо тшыгъэп, зы-ми теусагъэп. ЕтIанэ заор къызе-жъэм, класэ тыхъугъ. Шъэбашэу мы Iофым ДАХ-мкIэ ты-къекIоллагъэу сэ сэлъытэ. ДАХ-м ыцIэ нахъ чыжъэу бгъэлэун, зэха-

хын фае. Хэсашъхъэ Къэбэртэе-Бэлъкъарым ит, Къэрэщэе-Щэрджэсым, Адыгеим ялIыклохэри хэтых ащ, ау ДАХ-м икъутамэ дэтэу, ащ ыцIэкIэ прессэм, ад-министрациеи Iоф адэшIэнэу (тхьамэтэ шъыпкъэр бэрэ къэсын зэрымилъэкIыштыр нафэ) шы-тын, ДАХ-м унашъоу щашIыгъэ-хэр анигъэсынхэ фае.

АР-м иобщественнэ движениеу «Адыгэ Хасэм» ыцIэкIэ мы гу-пшысэр ДАХ-м къышыралоты-кIыштхэм зэрэщыщыр Бэгъушъэ Адам къыIуагъ. Джаш фэдэу къы-щалэтынэу агъэнафэхэрэм ащы-щых Сирием къыкIыжыкIхэрэ ти-лэпкъэгъухэм апае зэфэсым ыцIэкIэ УФ-м и Президент, и Пра-вительствэ зафагъэзэни, яшIуагъэ къызэрякIыгъэм къышчымыуцу-хэу, хэушъхъафыкIыгъэ хэбзэ уна-шъыкIэ занкIэу IэпыIэгъу афа-шынынэу кIэлъэлунхэр.

— Олимпийскэ комитетым итхьаматэ игуадзэ бэмышIэу джэуап къытитыжыгъ АР-м иму-зеймэ якспозициеи Краснэ поля-нэм щашIын унашъо зэрэщыIэм-кIэ, титворческэ купхэр культур-нэ программэм зэрэхэгъэхъагъэ-хэр. Ар тигуап, ау джыри пстэуми зэлъадгъашIэ тшIонгъор — зи-гугъу ашIэу зэхэтымыхырэп — Олимпиадэр зыщыклошт чIыпIэр илъэс мин пчъагъэм адыгэмэ зэ-рячIыгугъэр ары, — къыкIегъэ-тхы Бэгъушъэ Адам.

Зэфэсым къыщалэтынэу агъэ-нафэхэрэм ащыщ республикэ зэфэшъхъафхэм ащыпсэурэ адыгэ-хэр зы тхыбзэ яIэу, зэгурылохэ шIыгъэнхэр. Мы упчIэр зы зэ-

IукIэкIэ зэрэзэхэмыфыштыр на-фэ, арышъ, пIэлъэ кIыхъэ зылэ Iо-фыгъоу зэрахъаштхэм ащыщэу къыхагъэщы.

**«Джынэс аш фэдэ
тыдэ шыIэ адыги
кыдэхъугъэп...»**

Анахъ гъэхъэгъэ инэу, илъэсы-бэ пчъагъэхэм зыкIэдэгугъэхэу, адыгэм къыкIугъэ гъогу мыпсын-кIэм ишIэжъ саугъэт шIэхэу хъа-зыры хъушт — Кавказ заом хэ-кIодагъэхэм яшIэжъ саугъэт ишIын мы илъэсым ыкIэм къа-ухынэу тыщэгугъы, — еIо Адыгэ Хасэм ипашэ. — Илъэс 20-м ти-лэпкъ, хасэр зыуж итыгъэхэ хъугъэ-шIагъэр зэшIохыгъэ мэхъу. АР-м и ЛIышъхъэ, Правительст-вэр тилэпыIэгъоу, бюджет мылъ-кукIэ ар ашIы. Шъыгъэм, тэ ты-зэрэгугъагъэу, саугъэтым ылыагIэ гугъэр зэрэпсаоу хъуным фы-тегъэлсыхъэгъэ мылкъур икъоу, мыгъэ тымышIыштыми, ар тапэкIэ кыддэхъужыным тыщыгугъы-зэ, щыIэм лъэшэу тыщэгугъы-кIы. Джынэс ащ фэдэ тыдэ шы-псэурэ адыги кыдэхъугъэп, ащ тарихымыкIи, джырэ тимафэхэм-кIи мэхъэнэ ин дэдэ иI.

Бэрэ зыуж уит Iофыр къызэ-рэблэхъуштым мы шысэр ишы-хъат. ДАХ-м, адыгэу къэралы-гъуабэмэ ащитэкъухъагъэ хъугъэ-хэм рахыжыгъэгъэ лъэпкъ Iофхэм мыпшъыжъхэу адэлажъэхэмэ, щыIэныгъэм ахэр щыпхырыщы-гъэ зэрэхъуштхэм уехъырэхъышэ-жынынэу щытэп.

МЭЩЛЭКЪО Саид.

Сирием и Адыгэ Шыушэ Хасэ итхьаматэу Гугу Акрэм а къэралыгъом ис тилъэпкъэгъухэм ялофкIэ мэкъуогъум иублэгъухэм адэжъ КъБР-м, Адыгеим, КъЩР-м ащылагъ. Ащ дунэе Адыгэ Хасэм зыфигъэзагъ зао зыщыклорэ Сирием ис адыгэхэм зэраделэшт амал къыгъотынэу.

— Хасэшхом зызэрэфэ-жъугъэзагъэмкIэ, тилъэпкъэгъоу къэкложьы-хэрэр КъЩР-ми итлыс-хьанхэу фит ашлынэу шьолъало. Сид ар къызыхэкырэр?

— Яхэку къагъэзэжыныр адыгэхэм бэшагъэу агу илгыгъ, ау заом ахэр джыри нахь ригъэ-гушпысагъэх. Джырэ нэс Иофыр дэгъоу зэпыфэщтыгъэ, ау квотэмкIэ республикэм къырагъэ-тысхьажыныр щыт пчъагъэр зекъум, ар къызэтырагъэуагъ.

Сирием къынагъэхэр Иофы-гъуитIум — къырагъэхьашт пчъагъэм хэгъэхьогъэныр визэ Iыхыныр лъэшэу егъэ-гумэкIых.

— Шъуияцэнэрэ лъэу-ныбжыкIэхэм яегъэ-джэн епхыгъ. Зигугъу шъушыхэрэр мы илъэ-сым чIэхьагъэхэр ара?

— Хасэр зызэхэтщагъэм

къышегъэжыагъэу обществен-нэ объединениеу «Хэкум» амал къытеты тиныбжыкIэ нэбгы-рэ пчъагъэ илъэс къэс мыщ шедгъэджэнэу. Налщык, Мые-кьопэ университетхэм нэбгырэ 50 зырыз гъэрэкIо ащырагъэ-джэнэу къэбар къытагъэу-гъагъ. Сирием щыщэу Налщык университетым щырагъэджэнэу тыкIэлъэлоу нэбгырэ 39-мэ, апшгъэрэ еджапIэр къэзыухы-гъэу аспирантурэм чIэхьанэу нэбгырэ 17-мэ ятхылыхэр къэ-дгъэхьыгъагъ. Мыекьопэ универ-ситетым шеджэщтхэм япчъагъэ 29-рэ, аспирантурэм чIэхьашт-хэм япчъагъэ 9 хъуштыгъэ. ГъэрэкIо КъБР-м къэкIуагъэхэр зэкIэ аштагъэх. Ау апшгъэрэ гъэсэнгыгъэ зигъэху, аспиранту-рэм шеджэнхэу Адыгеим кIуа-гъэхэм ащ фэдэ амал ямылэу, Краснодар агъэкIонхэу къара-луи, ари афызэшIокIыгъэл.

Мы илъэсым къэбар къытIэ-

ГУГУ Акрэм: «Тилоф псыкьиугъэм нахь нахь куу»

КIэхьагъагъ Иорданием, Сири-ем, Тиркуем щыщхэу нэбгырэ тфырытф нахьыбэ зэрэщыра-мыгъэджэщтыгъэмкIэ. Адыге-им нэбгырэ 17 щырагъэджэнэу, ятхылыхэр псынIкIэу дгъэхьа-зырынхэ фаеу къытаIуагъ. Ары-ти, нэбгырэ 12-мэ ятхылыхэр къядгъэгъэхьыгъ, ау джы къыз-нэсыгъэми ахэр аштагъэхэп, тхылыхэр гужыуагъэу къытаIуагъ.

Къэбэртэе-Бэлыкъар универ-ситетым игугъу пшын хъумэ, тхылы къытфагъэхьыгъагъ аш-тэшт пчъагъэр джыри зэрамы-шIэрэр итэу, ау Москва дэс Iэ-шхьэтет горэм дэгущылагъэ-хэш, нахьышIоу еджагъэхэм ятхылыхэр къядгъэгъэхьыштых. Нэбгырэ 48-мэ 29-рэ къахахыгъ, етIанэ нэбгыри 9 хагъэхьажы-нэу тыкъагъэгугъагъ. Ащ нэ-мыкIэу, «Хэкум» дытиIэ зэпхы-ныгъэхэм атетэу нэбгырэ 54-мэ ялъэу тхылыхэр къядгъэгъэ-хьыгъэх рагъэджэнхэу.

— Заор зыщыклорэ лъэ-хьаным Адыгэ Хасэм илофхэр сидэуштыгъэ зэ-пыфэхэра?

— Сирием ис адыгэ пстэури зы хасэ епхыгъэх, ар Дамаск дэт. Сэ илъэсш хъугъэу ащ сы-ритхьамат. Къутэмишэу тилэр тэ къытэпхыгъэх. Гъот макIэ зигъэ унэгъо 40-у Дамаскэ дэсмэ

мазэ къэс ахьщэ ятэты. Джащ фэдэу Хьомс щыпсэурэ унэгъо 80-мэ, Хьэлэбым дэс нэбгыри 120-мэ мазэ къэс лирэ мин зы-рыз нахь мымакIэу ятэты. Ти Хасэ нэбгырэ мини 9-у хэтым мазэ къэс лирэ 15 зырыз къа-ты. НэкIмазэм фытыр фэдэу ахьщэшоу къытIэкIахэ тилоф-хэм атедгъэкIодэнэу.

Мэфэгъэпс къыдэтэгъэкIыш, адыгэ унагъохэм афэтэгощы. Тэ пкIэ хэмылэу ятэты, еж-хэм ащ буасэ нахьыбэжы къыхалхьажы. Ащ нэмыкIэу НэкIмазэм гъомылапхъэу, щы-гъынэу къытIэкIахьэрэр зы уна-гъом фекъу.

— Шъуадэжъ зао зэрэ-щыклорэ ары джыдэ-дэм нахь гумэкIыгъоу щылэр. Сид фэдэ хэкIы-пIа шъо шъульэгъурэр? Заор уцунэу гугъапIэ щыла?

— Адыгэу Сирием исхэм янахьыбэр къэкложьыныр фай. Зао зыщэли, зыщэмыли а гугъэр зыдаIыгыгъ. Ау къегъэблэгъэ тхылымыр визэмрэ ягъэпсын къын хъугъэ. ТитхьамыкIагъо къэралыгъо Иоф хъугъэп, рес-публикхэр ары ащ ыгъэгумэ-кIыхэрэр. Псыр къызыукIэ, пстэ-ури зедэлэжы хабзэ. Псыкьи-угъэм нахьы тэ тилоф нахь куу.

— Сид фэдэ къуадж о-узыщыщыр?

— Сэ Джоланым щыIэ Къу-нейтрэ къалэм сыщыщ, Дамас-кэ сидэс. КъэбэртаекIэ тызы-щыщыр Бэхсан ары. Ащ сы-щылагъ, сиунэкъошхэм садэгущылагъ.

— Укъэкложьыныр уиму-рада?

— Сэ сшхьэ фэгъэхьыгъэ-мэ, непэ Хасэм сырипашэщ, къэкложьын Иоф сIэлэп. Ау бэ шIэн, макIэ шIэн, Сирием щы-псэухэу къэкложьыныр зыгу илхэм сэри сашыщ. Тэ Сири-ем зи къыщытэзаорэп. Ау ти-чIыналъэ зао шэкIо. Типчъагъэ мини 150-м нэсы нылэп, хьакIэу талытэ. Тэ зи дгъэпыирэп, зы-ми тебэнырэп. Адыгэхэр тыдэ щыIэхэми яхабзэкIэ, яцIыфы-гъэкIэ адрэхэм къахэщых.

— АдыгабзэкIэ дэгъоу огушылэ.

— Шъэныбэ Юрэ тадэжъ хьэкIапIэ къэкIуагъэу «Дунаим тет адыгэхэм сахьагъ. Ау мы Сирием исхэм афэдэу адыгагы ахьлэу, бзэри алулэу сырихьы-лагъэп», — ылогъагъ. Ащ фэдэ гушылэхэм тшхьэ нахь лъагъу тагъэлэты.

— Хэкум шъукъитыс-хьажымэ, тэтыехэри нахь лъагъу тIэтыщых. Нахь псынIкIэу Тхьэм шъукъегъэкIожь!

Дэгущылагъэр
ЧЭРИМ Марьян.

— Тимур, ДАХ-м уах-тэу къызэринэкIыгъэм сид фэдэ Иофа анахьэу къыхэгъэщыгъэн фаеу пIытэрэр?

— Хасэшхом Иофэу ышIа-гъэм укытегушылэн хъумэ, мы аужырэ лъэхьаным лъэпкъыр зыгъэгумэкIырэ Иофыгъохэм, Шъачэ щыкIошт Олимпиадэм япхыгъэхэм лъэшэу зэраделэ-жыагъэр къэлогъэн фае.

ЯтIонэрэ Иофыгъор — тыди щыпсэурэ адыгэхэу къэкложьы зышIоигъохэр хэкужым къэ-щэжыгъэнхэр ары. Ар непэ ра-гъэжыгъэ Иофэу щытэп. Ау лъэ-хьаным нахь тыгузэжъон фаеу тешIы. Ащ ишыхьат Сирием щыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм къахьулIэгъэ тхьамыкIагъор.

ДАХ-р мы Иофым икъукIэ

Хасэ пэпчэ лъэпкъ Иофыгъохэм зэраделэжыэрэм щэч хэлэп. Ау ныбжыкIэхэм афэгъэхьыгъэ Иофхэм ащ нахь чыпIэшхо щаубытын фае. Ар къыдэтлытэзэ, КъЩР-м иныбжыкIэхэм я Хасэ итхьаматэу, ДАХ-м игъэцэкIэкIо комитет хэтэу Жыу Тимур зылудгъэкIагъ.

зэрэдэлэжыагъэр къэлогъэн фае. Ар къыбгурылонэуи щыт, заом имыжыошхьал непэ дэфагъэ-хэр Сирием щыпсэурэ тилъэп-къэгъухэр арымэ, неущ адрэ къэралыгъохэм арыс адыгэхэ-ми ар анэсынIи мэху.

— НэмыкI лъэныкъокIэ теплъыныш, дунэе Адыгэ Хасэр сид фэдэ Иофа зылымIэсыгъэу, икъоу зэшIуимыхыгъэу къэнагъэр?

— Къэлогъэн фае ащ фэдэ Иофхэр икъоу зэшIохыгъэ зэрэ-мыхъугъэм ДАХ-м илажэ зэрэ-хэмылтыр. Сыда пIомэ ты-зытегушылэрэ Иофыгъо шъхьа-Iэхэм — хэкужым къызэрэ-кощыжыштыхэм, Олимпиадэм афэгъэхьыгъэ Иофыгъохэм язэ-шIохынIкIэ амалхэр зилэр къэ-ралыгъор, тилыштыхьэхэр ары. Хасэм сид фэдэрэ лъэIу тхылы-гъэхьабырын, аIэкигъэхьан фэагъэми, пстэури зэшIуихы-гъах. Ау ахэм джэуап къара-тыжыгъэл.

— Тимур, КъЩР-м иныб-жыкIэхэм я Адыгэ Хасэ

уритхьамат, Хасэшхом игъэцэкIэкIо комитет ухэт. Непэрэ адыгэ ныб-жыкIэхэмрэ ахэм афэгъэхьыгъэ Иофыгъохэмрэ Хасэшхом илэжыгъэ яфэшшошэ чыпIэ щау-быта?

— НыбжыкIэхэм яИоф хэу-ушхьафыкIын плъэкIыныр къысщыщыурэп. Лъэпкъым ине-ушрэ мафэ зыфэгъэзагъэри, ДАХ-м зэшIуихырэ Иофыгъохэр зытегъэпсыхьагъэхэри ныб-жыкIэхэр арэу пIомэ хъушт. Ау ахэр Хасэшхом иИофшIэн зэрэ-хэлажыэхэрэм утегушылэн хъу-мэ, ар нэмыкI Иоф. НыбжыкIэхэм ащыщэу дунэе Адыгэ Хасэм апэу хагъэхьагъэр сэры. ЗэшIосхын фэе ИофыгъохэмкIэ анахь шъхьалэу слытэрэр ахэр нахьыбэу Хасэшхом хэгъэхьэ-гъэнхэр ары.

— Iэкиб къэралыгъо-хэм ащыпсэурэ тилъэп-къэгъу ныбжыкIэхэм зэпхыныгъэ адышъуила, ахэм яныбжыкIэ хасэ-хэм къутамэхэр яла?

— Ащ фэдэ зэпхыныгъэхэр тилагъэхэп. Ау непэ Тиркуем, Сирием, Иорданием ащыпсэурэ ныбжыкIэхэмрэ тэрырэ тызэ-лъэлэсы. Интернетым ашкIэ ишIуагъэ къэкIуагъ. Iэкиб къэ-ралхэм ащылэ ныбжыкIэ ха-сэхэм уагегущылэн хъумэ, сэ зэрэ-шIошIырэмкIэ, ащ фэдэ зилэр Тиркуер ары, Иорданием ащ фэдэ щызэхашэу сэгугъэ. Ахэми щынагъоу зыфакIохэрэр — илъэс 20 горэ зытешIэкIэ, бзи, хабзи ямылэжыхэу къэнэнхэ, нэмыкI лъэпкъхэм ахэтIухьа-жыын зэралэкIыштыр къагу-рыло хъугъэ. Тиркуем щыпсэ-урэ адыгэхэм зэлукIэхэр зэхашэ-хэзэ, къэралыгъом ыпашхьэ Иофыгъохэр къышалагъэхэзэ, гъэхьагъэ горэхэр непэ ашIы-гъэх. Ахэм къалэгъыгъэ Иофыгъо-хэм ащыщ еджапIэхэм адыгэ-бзэ сыхьатхэр ащарагъэхьын-хэр, лъэпкъыбзэкIэ гушылэрэ телевидение яIэныр.

Илъэс заулэ хъугъэу общест-веннэу движениеу «Хэкур» ти-гъусэу тыдэлажэу Iэкиб къэ-ралыгъомэ ащыпсэурэ адыгэ ныбжыкIэхэм ащыщхэм квотэ аратызэ, хэкужым иапшгъэрэ еджапIэхэм шIэныгъэ ащы-зэрагъэгъотынэу къэклонхэм. Сэ зэрэшIошIырэмкIэ, мы илъэс

закъом ащ фэдэ студент 200 фэ-диз Адыгэ Республикэмрэ Къэ-бэртэе-Бэлыкъарымрэ къыра-гъэблэгъагъэх. Сызэрегупшы-сэрэмкIэ, лъэпкъми, ащ иныб-жыкIэхэми афэгъэхьыгъэ Иоф-зехьэкIэ дэгъоу ар щыт.

— дунэе Адыгэ Хасэм тапэкIэ зэшIуихын фэе Иофыгъохэм ащыщэу нахь шъхьалэу сыда о-пIытэрэр?

— Шыпкъэ, игъом джэуап зэтыжыгъэн фэе Иофыгъуабэ щыIэныгъэм къегъэуагъ. Ау Хэ-сэшхор зызэхашагъэм къыше-гъэжыагъэу пшгъэрыл шъхьалэу ыпашхьэ итыр — адыгэхэр хэкужым къещэлэжыгъэхэу зы шIыжыгъэнхэр ары.

Уахьтэм къыздихьырэ Иофы-гъо пэпчэ джэуап ыгъотыгъэ-ми, ымыгъотыгъэми, ащ хэкIо-кIэжышты, Олимпиадэри блэ-кIынышты, ащыгъупшэжышты. А пстэури мэхьанэ зэптыпкъэ Ио-фшху. Ау непэрэ Хасэшхом ыкIуачIэ нахь зэрихьылIэн фаер адыгэхэр Хэкужым къэщэ-жыгъэнхэр, лъэпкъыр зы шIы-жыгъэныр ары. А лъэныкъор ары тапэки ДАХ-м ыналэ зы-тыригъэтын фаеу слытэрэр.

Дэгущылагъэр
БЕМИРЗЭ Зураб.

— Мухъэмэд, аужырэ зэфэсым кыщегъэжъагъэу анахь мэхъанэшхо зилэ лофхэу сыда зыцлэ къеплощтхэр?

— ИлъэсищкIэ узэкIэлэ-бэжмэ, лошхъэмафэ идэкIоен зыфэгъэхьыгъагъэр ащ ышыгу апэрэу зэрэтеуцагъэхэр илъэси 180-рэ зэрэхугъэр ары. Анахь кыххэгъэщынэу сызыфаер апэдэдэ ащ дэкIоагъэр зэрэадыгъэр ары. Мы илъэсэу блэкIыгъэм ятIонэрэу лошхъэмафэ тызэрэдэкIоагъэр зыфэгъэхьыгъагъэр игъонэмысэу тхэкIыжыгъэ тикIалэхэр ары.

Тэ тильэпкъ лоф тыдэлэжъэным имызакъоу титарихъ, тинепэрэ шылакIэ, тикъэкIощт пэрыоху къафэхуэхэрэм тапэуцун фаеу мэху.

Урысыем ихабзэхэм атетэу тцIэ зэхъокIыныгъэ фэтшIыным пае хэсэ зэфэс тIогъогогъо зэхэтшагъ. Хэгъэгу унашъо зыпIэкIэмылIкIэ, лъэпкъым ехыилIэгъэ сыд фэдэрэ лофи зэшIуи-хынэу Хасэм ыпшъэ кыдэфэ. ТадэлIэпыIэн фаеу мэху кой, къоджэ пашэхэм цIыфхэм лофшIапIэ, унэхэр ягъэгъотыгъэ-нымкIэ, тиадыгъэ лIыкIохэр къэгъэлъэгъогъэнхэм зерифэшъуашэу ахэгъэлэжъэгъэнхэмкIэ. ЗэрэшIэнхэм фэшI ныбжыкIэхэр ялэпкъэгъухэм адэжэ тэгъакIох — Налшык, Мыекъяуапэ, Новомихайловскэ.

Лъэпкъ гугъапIэр чIэтэшъумыгъан

Дунэе Адыгэ Хасэм илофшIагъэхэр къутэмэ пчъагъэу зэхэкIы. Хэсэшхом игъэхъагъэхэри кыдэмыхъугъэхэри адыгэхэр зэрыс хэгъэгухэм ащылэжъэрэ хэхэсхэм ялофшIагъэ елгытыгъ. Мы илъэсым ДАХ-м изэлукIэшхо зэхэщэшт. Сыд фэдэ гъэхъагъэхэр, щыкIагъэхэр тилэу текIолIэщта ащ? Мы упчIэхэмкIэ зыфэдгъэзагъ Къэрэщэе-Щэрджэс Республикэм и Адыгэ Хасэ итхъаматэу Щэрджэс Мухъэмэд.

МылIыкIуи тиспортсменхэм IэпыIэгъу тафэху. Зипсауныгъэ зэщыкыуагъэу, Москва, Петербург, нэмыкI къалэ клон фаеми тиделэ.

Адыгэм фэгъэхьыгъэ мафэхэр зэрэтлэжIэу тэгъэлъапIэх. А пстэуми уахъти, мылIыкIуи мымакIэу атедгъэкIодэн фаеу мэху. Сэ сшIэрэп хымэ къэрал щыпсэурэ адыгэхэм бээр зэраухъумэщтыр, ау тэ, мыщ шыIэхэм, тегъэгумэкIы тыбзэ, тыхабзэ зэрэтшIокIодыхэрэм. Ащ кыххэкIыкIэ илъэс къэс адыгабзэкIэ езыгъэджэрэ клэлэегъаджэхэр тэугъоих, нахышIу зэрэхуэшт амалхэм ауж тит.

— Тильэпкъ хабзи, бээр ухъумэгъэнхэмкIэ сыда амалэу цыIэхэр?

— Ащ къарыу ищыкIагъ. Къарыу зилэр бээр ары. Ау ар тэ тилэщтэп зы хэгъэгу тимысэу, зы къэралыгъо тимыIэу. Ахэр уимылэмэ, ащ упымылIэмэ хымэ къэралхэм адыгэу укъащынэжъын, адыгабээр ащыуухъумэщын кыппшIошIымэ — ар гъэщIагъэ. Къэралыгъоми, цIыф шъхъафхэми ямыпхыгъэу лъэпкъ лоф зезыфэн куп тищыкIагъ.

ДАХ-р зыуж ит лъэпкъ лофхэр — бээр, хабзэр, шэн-хабзэр — ахэр тызыфэныкIо ыкIи узыпылIын фаех, ау политикэ лоф умышIэу ахэр пфызэшIохыщтэп. Анахь шъхъалэу цыт лофхэр зэшIомыху лъэпкъэу укызыттенэн плъэкIыщтэп — ар зэу зытхыжыгъэныр, зы

бзэ фэкIожыгъэныр ары. Урысыем шыпсэурэ адыгэ пстэури еджэ-шъоу, еплгышъоу зы гъэзетрэ телевидениерэ тилэнхэ фае.

— Адэ анахь гукъаоу мы уахътэм зэшIохыпхэу сыда плытэрэр?

— АпэрэмкIэ, тызэрэмакIэр ары. Тыбагъэмэ, зы къэралыгъо тилэщтыгъэ. ЯтIонэрэмкIэ, а макIэри къэралыгъуабэмэ ащитэкъухъагъ. Дунаим тызэрэщызэбгырыдзыгъэм нэмыкIэу, Урысыеми зы чIыпIэ тыщызэдэпсэурэп. Бээр, хабзэр къэтыухъумэнху тызэрыс къэралыгъохэр зэрэпымылгыр ары. Анахь гукъаор а экIэри тлэгъузэ, зи тшIэнэу тызэрэфэмыер ары, пстэуми зыгорэм тыщэгъугъы.

— Мы уахътэм тэфэу тильэпкъэгъухэм сыд

фэдэ гушыIэхэмкIэ зафэбгъазэ пшIоигъуа?

— Тхъэм шIум, шъхъафитыныгъэм фищэрэр, зищыIэныгъэ дахэу, нэфэу ышIырэр ахэм афэлажъэзэ псэурэр ары. Тхъэм ащ фэдэ лъэпкъэу ар зифэшъуашэхэм тахегъаф. Тэ лъэпкъ идее лъэш тил лъэпкъыбэмэ такъырыхэщэу — ар тиадыгъ хабз. Тхъэм а лъэпкъхэр экъо-зыгъэуцорэ, зы зышIыжыырэ нэшэнигъури кытет. Непэ гугъапIэ щыл ахэм тызэкъотэу тадэлажъэмэ, щылэныгъэ дахэ дгъэпсышъунэу. А гугъапIэри, пIалъэри тэшъумыгъэтIупщ!

ДэгуцыIагъэр
БЕМЫРЗЭ Зураб.

Къушъхъэ Догъэн:

Хэкур лIыгъэшIапI,
Ар цIыфыпсэм икъэжъапI,
Хэкур гъэшIэ лъапс,
Хэкупсэм кыщыцалгыгъэр
ынапшI...

Нэлъэ-налъэу зэхэт цIыф гъашIэм плышъуабэ щызэхэзагъэ. А щылэныгъэр зыем елгытыгъэу плышъохэмкIэ зэхэшIэгъэ «идунай» зэрэхъуагъэ хэпсэукIы. Мэхъанэшхо ил лъэпкъым иблэкIыгъэ, инеушрэ мафэ кырыкIощтым. Тятэжъхэм ялIыгъэ, ядэхагъэ, зэрэхъэгъэ хабзэм непи къарыу кытаты, ар бэмэ кыгурымыIоми. Къадэхъугъэм тызэрэрыпагэрэм фэдэу ашъхъэ кырыкIогъэ тхъамыкIагъоми тырэнэшхъэи. Гъыбзэ фэшъуаш лъэпкъым иблэкIыгъэ, ащ ышъхъэ фиусыжыгъэ гъыбзэхэм, ордэхэм купкIышхо ахэлъ, ахэр лъэпкъым игукъао, игуао, инэшхъэигъэ къэзыгъэлъагъох.

Лъэпкъым ордэ зыфиусын, гъыбзэ зыкIызыхильхъан шъхъэусыгъо зериIэм ишыхъат Истамбул щыпсэурэ Къушъхъэ Догуэн итхыгъэхэр. Догуэн ордэу, ордэу, ащ лъэпкъ ордэдыжъхэр еугъоижых, лъэпкъым неущ кырыкIощтым зэпыу имылэу дэлажэхэрэм ащыщ.

Зыцлэ бэрэ зэхэтхырэ Къушъхъэ Догуэн адыгэ лофкIэ хэкум къэкIожыгъэу зызэхэтэхым, тыхъакIэщ къедгъэблэгъагъэ джыдэдэм зыуж итхэм, тапэкIэ муралэу илэхэм къатедгъэгущыIэнэу.

«Хымэ хэку насып шъушыпIьымыхъу»

— Сэри, нэмыкI хэхэсыбэми непэкIэ анахь тызыгъэгумэкIы-рэр тыбзэ кызырэгъухъумэщтым иамалхэр ары, — еIо Догуэн. — Ауужырэ зэманым дунаим ыгъотыгъэ зыужыныгъэм, «глобализация» зыфатIорэм, тэ тыхигъэкIодэжъын-кIэ шынагъо шыл. Ащ фэдэу кIощтмэ, тапэкIэ илъэс 50-кIэ адыгэр а чIыпIэхэм ащыпсэужышъуэщтэп е ащыпсэухэрэр адыгэщтхэп. Убзэ, уихабзэ умышIэжъхэмэ, уятэжъ адыгэу щытыгъэкIэ, о адыгэу укъэнэщтэп. Непэ Тыркуем тыкыкIэу мыщ тыкыакомэ, зы къоджэжъ тыкыдэкIыгъэ фэд, фитэу тадэгущыIэшъу. Ау бээр зымышIэу мыщ къэзыгъэзэжырэм сыдэуштэу адыгэкIэ уеджэщта? Ащ кыххэкIэу, хэкум дытиIэ зэпхыныгъэр нахь зэрэдгъэпытэщтым, зызэредгъэушъомбгъуштым зэпымыоу ыуж тит. Тыркуем шыIэ Адыгэ Хасэм (КАФФЕД) ипшъэрылI шъхъалэр ащ фэдэ зэпхыныгъэхэр нахь гъэпытэгъэнхэр ары.

Тырку телевидением тхъамафэм сыхъатныкIо тыбзэкIэ къэтынхэр зехищэнхэ амал кызырэгъытыгъэр сигуапэу кыхэсэгъэщы. ЯтIонэрэ классым кыщегъэжъагъэу тхъамафэм сыхъатитIо ныдэлIыгъыбзэм фэдгъэджэнху фит ташыгъ. Джы «КАФФЕД»-р ыуж ит

бээр зымышIэрэ сабийхэр зэредгъэджэщт шIыкIэхэмрэ тхылгъэхэмрэ ыгъэхъазырынхэу. Ау тызыгъэгумэкIыхэрэм ащыщ ныдэлIыгъыбээр зэригъэшIэнэу фаеу зы классым нэгъырипшI нахь макIэ исы зэрэмыхъуштыр.

— Иофыбэмэ уапылI, ахэм ягугъу кытфэшIба?

— Непэ нахыбэу зыуж титыр, тигукъаор Сирием щыкIорэ заор, зышъхъэ машIом хэлъ ткъошхэм IэпыIэгъу тызэрафэхуштыр ары.

СиIофшIагъэмэ ягугъу къэпшIын хъумэ, бэшIагъэ тыхэбзэжъхэр, тиорэдыжъхэр, мэ-къэмэжъхэр сыугъоижынынхэу

ыуж сызитыр. Мэкъамэу миным нэсэу сыугъоигъэ, ащ щыщэу шъитIум гушыIэхэр акIыгъу. Ахэр тетэу дискитIу кыдзэгъэкIыгъ, нэмыкI къэралыгъомэ ащыпсэурэ хэхэсхэм яорэдхэр зыщызэфэтхысыжыгъэ дискми сыдэлажъэ. Ари бэмышIэу дунаим кыте-хъащт.

— Хэхэс адыгэхэм ахэлъ къэбарыжъхэм, мэкъамэхэм, ордэхэм сыда нахыбэу къахэщырэр?

— Ахэм янахыбэр гъыбз. Хэхэс адыгэхэм тхъамыкIэгъуабэ анэгу клэкIыгъ. Истамбулаком къелыгъэм гъыбзэ ымыусын ылэкIыныгъа? Хъадэхэр зэрэатэкъокIызэ Тыркуем кIогъэ лъэпкъым илъэсыбээрэ тенджызым кыхахыгъэ пцэжъые зыIуилъхъагъэп. Тырку къэралыгъом ишъхъафитыныгъэ зао адыгэу хэкIодагъэри бэ. Уз зэфэшъхъафхэм арылIыкIыгъэри макIэп. Гукъаом зылъэ кIилъэсыкIыгъэ тхъамыкIэхэм гушIогъо ордэ аусынэу уахътэ къыкIугъэп.

— Хэкужыым, атэжъ чIыгум ис адыгэхэр зыгорэкIэ IэпыIэгъу кышъуфэхъуха?

— Шэн-хабзэр, бээр кытIэхъухъэхэрэм ядгъэшIэным ылэныкIыкIо, нэмыкIэхэмкIи хэкум исхэм закыфэдгъэза-

гъэу зыкIи тыкызэхамышIы-кIэу хугъэп.

— Догуэн, адыгэм инеушрэ мафэ сыдэуштэу плъэгъура?

— Тэ тфэдэ лъэпкъ цыкIу-хэм зауухъумэжъын гухэлъ яIэмэ, лъэшэу зыфэсакыжыкынхэ фае. Непэрэ мафэкIэ кIодыжынкIэ щынагъоу дунаим кыщалгытэрэ бзэхэм ащыщ адыгабзэр. Бээр зышIэрэр макIэ, кIотэфэ ащ фаер нахь мэкIэжъ мэху. ТыкызыхэкIыгъэм ащ фэдэу тыфыщы-тыщтмэ, непэ щылэныгъэм тэ лъэгукIэтын тишIынкIэ шынагъо. Хэхэсхэм тилоф нахь дэижъ. Непэ адыгэм инахы-бэр къалэм дэс, сабийхэм тыдэки щызэхыхырэр хымабэ, ар нахь шIэхэу къаубыты. ТикIалэхэмрэ пшъашгъэхэмрэ мыщ еджакIо, зыгъэпсэфакио къэд-гъакIохэмэ, шIуагъэ кыхышIт.

— Хэхэс адыгэхэм къабгъодэкIэу хэкужыым исхэм сыд фэдэ гушыIэкIэ закыфэбгъазэ пшIоигъуа?

— КъэсIонэу сыфай хэкум къинагъэхэм шIушIэшхо, осэ-шхо зэрафэтшIырэр. Непэ тшъхъэ Iэтыгъэу «хэку тил» зыкIэтIошъурэр чIыгужыым исхэм лIыгъэ ахэлъэу, алэбжэ-накIэ хэгъэнагъэу хэкур аухъу-магъэшъ ары. Тильэпкъэгъу-хэм сыд фэдиз щытху афэ-пIуагъэми макIэ. «Хымэ хэку сыщытхъэн нахъри сыхэкужъ сыщэрэлI» еIо гушыIэжъым. Хэхэс адыгэ пстэуми ацIэ-кIэ шъхъащэ афэсэшIы на-хыжъхэми, нахыкIэхэми. Хымэ хэку насып шъушIы-мыху.

ШЪОМАХЭ Залин.

ЛЪЭПКЪ ШІЭЖЬЫМРЭ УАХЪТЭМРЭ

ЗЫКІЫНЫГЪЭР ЗЭКЪОТНЫГЪЭМ ИГЪОГОГЪУ

— Хабзэм икъулыкъушІэ-хэмрэ общественнэ движение-хэм ахэтхэмрэ зэрээдэлажъэ-хэрэм мэхъэнэ ин есэты, — кьеІуатэ Мэщфэшіу Нэдждэт. — ЗэгурыІоныгъэу азыфагу илтым кІуачІэ къареты, шыІэ-ныгъэм зэхъокІыныгъэу хэ-хъухъэхэрэм язэпхыныгъэхэр шэпытэх.

— **Адыгэ Хасэм иІоф-шіэн ухэлэжъэным фэші апэ уналэ зытеудзэн фа-ер кыталоба.**

— ЕплтыкІэ зэфэшъафхэр аш іІэх. Сэ анахъэу згъэун-фыгъэр гуфакІоу Адыгэ Хасэм ухъхъаныр ары. Хасэм хэтхэм ячыы кышчыкІэу, шыхъафхэр зэхашъэху, лъэпкъ гупшысэр зыдаІыгъэу Іоф ашІэу бэрэ сэлъэгъу. «Сыда сэ хэслъхъа-щтыр?» зыфэпІошт упчІэр цыфым ежъ-ежырэу зэриты-жыын фае.

— **Республикэ хасэхэм ямызакъоу, Дунэе Адыгэ Хасэр зэрээха-щагъэм шІуагъэу кыты-рэм укытегушыІэнэу сыолъэлу.**

— Адыгэ лъэпкъыр итэкъу-хъагъэу дунаим шэпсэу. ДАХ-р зызэхэтэщэм ыуж тилъэпкъэ-гъухэм язэлъыІэсыкІэ амал-

хэм хэпшыкІэу заушъомбгъугъ. Европэм, Азием, Австралием, Америкэм арыс адыгэ-хэр нахъ зэрэшіа-гъэх, зэлъыкІохъу аублагъ. Тилъэпкъэ-гъухэм ятарихъ чыгу кьагъээжъэу рагъэжъагъ — ар гушІогъошхоу сэлъытэ. Зы гупшы-сэм тызэфыщээ, адыгабзэр дгъэкІодырэн. Зэ-лъэпкъэгъухэмкІэ тхыбзэу ти-Іэр зэфэдэ шыІгъэным тыфэ-кІонэу амалышІухэр шыІэх. Титэкъухъагъэми, зы лъэпкъэу тызэрэщытыр зыдэтэшіжъы, хэбзэ екІолІакІэ фэтшыІызэ ти-Іофхэр лъытэгъэкІуатэх.

— **ЗэлукІэшхом гушыІэ кытыуатмэ, гъэзетхэм, телевидением, радиом яшІуагъэкІэ зэлъэпкъэ-гъухэр нахъ дэгъоу зэ-лъыІэсынхэм укытегу-шыІэ пшіоигъоба?**

— Хэхэсым ихэку егъэгъо-тыжыгъэныр типшъэрылъ шыхъаІэмэ ащыщ. КъызгурэІо зэкІэ адыгэу дунаим тетмэ ятарихъ чыгу кьагъээжъын зэрамылэкІыштыр. Джырэ

Лъэпкъ Іофыгъохэр шыІэныгъэм шыпхы-рышыгъэнхэм сыда анахъэу ищыкІагъэр? Дунэе Адыгэ Хасэм изэхэщэн кІэщакІо фэ-хъугъэмэ ащыщэу, шІэныгъэлэжъэу, рес-публикэ общественнэ движениеу «Адыгэ Ха-сэм» игъэцэкІэкІо куп хэтэу Мэщфэшіу Нэдж-дэт Тыркуем кыкІыжыгъэу Мыекъуапэ щэпсэу. ДАХ-м изэфэс зэрэхэлэжъэщтыр кыдэтлъты, ІофшІагъэу шыІэхэмрэ гухэ-лъэу яІэхэмрэ къатедгъэгъушыІэ тшіоигъоу гушыІэгъу тыфэхъугъ.

Къуаджэр непэ нахъ дахэ мэхъу, зеушъомбгъу. Сирием джырэ уахътэ шырэхъа-тэп. Тилъэпкъэ-гъоу ащ кы-кІыжырэмэ ти-шІуагъэ ятэгъэ-кІы.

— **Лъэпкъэу зызыугъо-жы зы-шіоигъом иІофхэр лъы-кІотэнхэм пае анахъэу ищыкІагъэр сыда?**

— Къэгъээжъыныр зэлъы-тыгъэр бэ. Апэ федеральнэ ха-бзэм екІолІекІэ хэхыгъэ Іофым фишыІын фае. Унашъоу рихъу-хъэрэ ыгъэцэкІэжы зыхъукІэ, шъолъыр Іэшъхъэтетхэри, об-щественнэ движениехэри Іо-фым чанэу хэлэжъэщтхэу сэлъытэ.

— **Нэдждэт, лъэпкъ шІэ-жыым зыкъегъэлэтыгъэ-ным бэрэ тытегушыІэ. Цыфхэм ягупшысакІэ зэхъокІыныгъэхэр фэ-хъугъэх. Зэлъэпкъэгъу-хэм язэгурыІоныгъэ кыпкырыкІэу джырэ уахътэ сыда къадэхъу-рэр?**

— Хэкум къэзыгъээжъы-

гъэхэм я Маф, адыгабзэм и Маф, адыгэхэм ИлээсыкІэр зэрэхагъэунэфыкІыштыгъэр, адыгэ быракъым и Маф, адыгэ шІуашэм и Маф — ахэр дгъэ-мэфэкІыхъу зыщедгъэжъагъэр Адыгэ Республикэр ары. Іоф-тхъабзэхэм дунэе мэхъанэ ара-тызэ, хэгъэгъу пстэуми арыс адыгэхэм агъэмэфэкІы. Лъэп-къым изыкІыныгъэ зэрэпытэ-рэр, ишэн-хабзэхэр кызыри-ухъумэхэрэр ащ кьеушыхъа-ты. Адыгэ Хасэр а Іофыгъохэм чанэу ахэлэжъагъ.

— **Къош республикэхэм лъэпкъ шІэжыым ехы-лагъэу ащагъэцакІэрэр макІэп.**

— Аши сышыгъуаз. Урыс-Кавказ заом хэкІодагъэхэм афэгъэхыгъэ саугъэтэу Къэ-бэртэе-Бэлкъарым шагъэуцу-гъэм сыналэ тесыдзагъ. Ащ фэ-дэ саугъэтхэр, итеплъэ зэрамы-хъокІэу, нэмыкІ республикэхэм, тилъэпкъэгъухэр зыщыпсэурэ шъолъырхэм ащагъэуцуныр нахъ кыхэхэсхы. Сыд фэдэ хэ-гъэгъу адыгэхэр исхэми, саугъэ-тыр залъэгъукІэ, зыфэгъэхы-гъэр ашІэшт. Саугъэтым те-шыкІыгъэ сурэтхэр типсэупІэ унэхэм, ІофшІапІэхэм ащылтэ-гъу зыхъукІэ, шІэжъэу тІлім зилэтышт. Зыгорэм тыпзуцу-ным, зэо-банэхэм акІэдгъэ-стыным паеп ар зыкІытищы-кІагъэр. Титарихъ кырыкІуа-гъэр тэри, лъэпкъэу кытхэс-хэми дэгъоу ашІэным, ащ фэдэ тхъамыкІагъоу къэмыхъужы-ным афэші тыгу илгыр цыфмэ алъыдгъэлэсын фае.

— **ШъуигухэлъышІухэр кыжъудэхъунхэу шъу-фэсэлэ.**

— Тхъауегъэпсэу.

Сурэтым итыр: Мэщфэшіу Нэдждэт.

ИСКУССТВЭМРЭ ШІЭЖЬЫМРЭ

— Тэ, артистхэм, тищыІэ-ныгъэ искусствэм епхыгъэу тэпсэу, — кьеІуатэ Нэхэе Тэ-марэ. — ТиорэдхэмкІэ лъэп-къым итарихъ, ишэн-хабзэхэр цыфмэ алъытэгъэлэсых.

— Тыбзэ, тыхабзэ, тиадыгэ шІуашэ, тикъашъо, тиорэд ду-наим тет тилъэпкъэгъухэр зэфа-

ТЫЗЫУГЪОИЖЬЫРЭМЭ ОРЭДЫР АШЫШ

Адыгэ лъэпкъ искусствэр дунаим щязыгъашІэрэмэ ащыщых артист цІэрыІохъу Нэхэе Тэмарэ, Нэфышъ Чэрим, Лъэчэ Альберт. Тыркуем, Израиль, Иорда-нием, Америкэм, Сирием, нэмыкІ хэгъэгъухэм ти-орэдхэр ащагъэжъынчых. Дунэе Адыгэ Хасэм изэфэс-хэм, фэшъхъаф Іофтхъабзэхэм ягуапэу ахэлажъэх.

щэх, — еІо Нэфышъ Чэрим. — Джырэблагъэ Адыгеим сы-шылагъ. Республикэм и Лы-шъхъэу ТхъакІушынэ Аслъан, Парламентымер Правитель-ствэмер япашъэхэм, искусствэр зыкІасэхэм салукІагъ, гуфэбэ-ныгъэ ахэлъэу кыспэгъокІы-гъэх. ЗэкІэми лъэшэу сафэраз. «Адыгэ Республикэм иза-

служеннэ артист» зыфиІорэ щытхъуцІэр Лъэчэ Альберт джырэблагъэ кыфаусыгъ.

— Тыдэ сыщыІэми, ти-лъэпкъ фэгъэхыгъэ орэдхэр цыфмэ къафэсэлэх. Тиадыга-бзэ дунаим щызэхызгъэхы сшіоигъу, — еІо артистэм.

Зэкъош республикищэм — Адыгеим, Къэбэртэе-Бэлкъа-

рым, Къэрэщэе-Щэрджэсым Іоф ащашІэ Нэхэе Тэмарэ, Нэ-фышъ Чэрим, Лъэчэ Альберт. Нэбгыришчыми Адыгэ Респу-бликэм ищытхъуцІэхэр ахых.

— Дунэе Адыгэ Хасэм и Зэ-ІукІэшхоу непэ Налшык кы-щызІуахырэм лъэпкъ Іофыгъо-

хэм зэрэщытегушыІэштхэр тэ-шілэ, — еІо Лъэчэ Альберт. — ГухэлъышІоу яІэхэр къадэхъун-хэу сафэлъаІо. Ащ дакІоу кы-хэгъэгъы сшіоигъу адыгэ лъэпкъым ишІэжъ ыгъэлъэпІэ-ным, знугъоижыным афэші тиорэдхэм ямэхъанэ зыкызы-риІэтырэр.

НэкІубгъор зыгъэхъазырыгъэр
ЕМТИЛЪ Нурбий.